

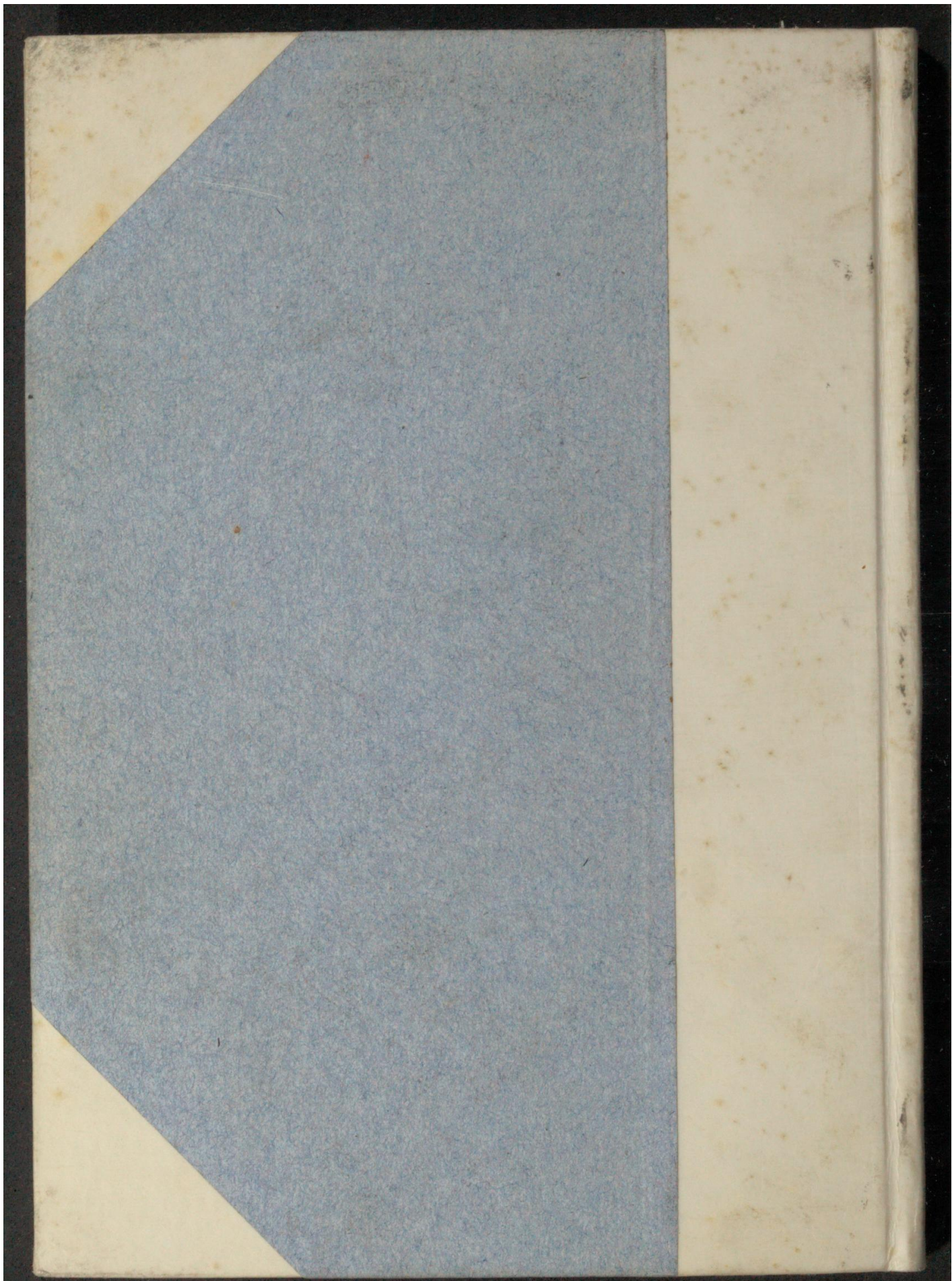
171

G

20

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 20

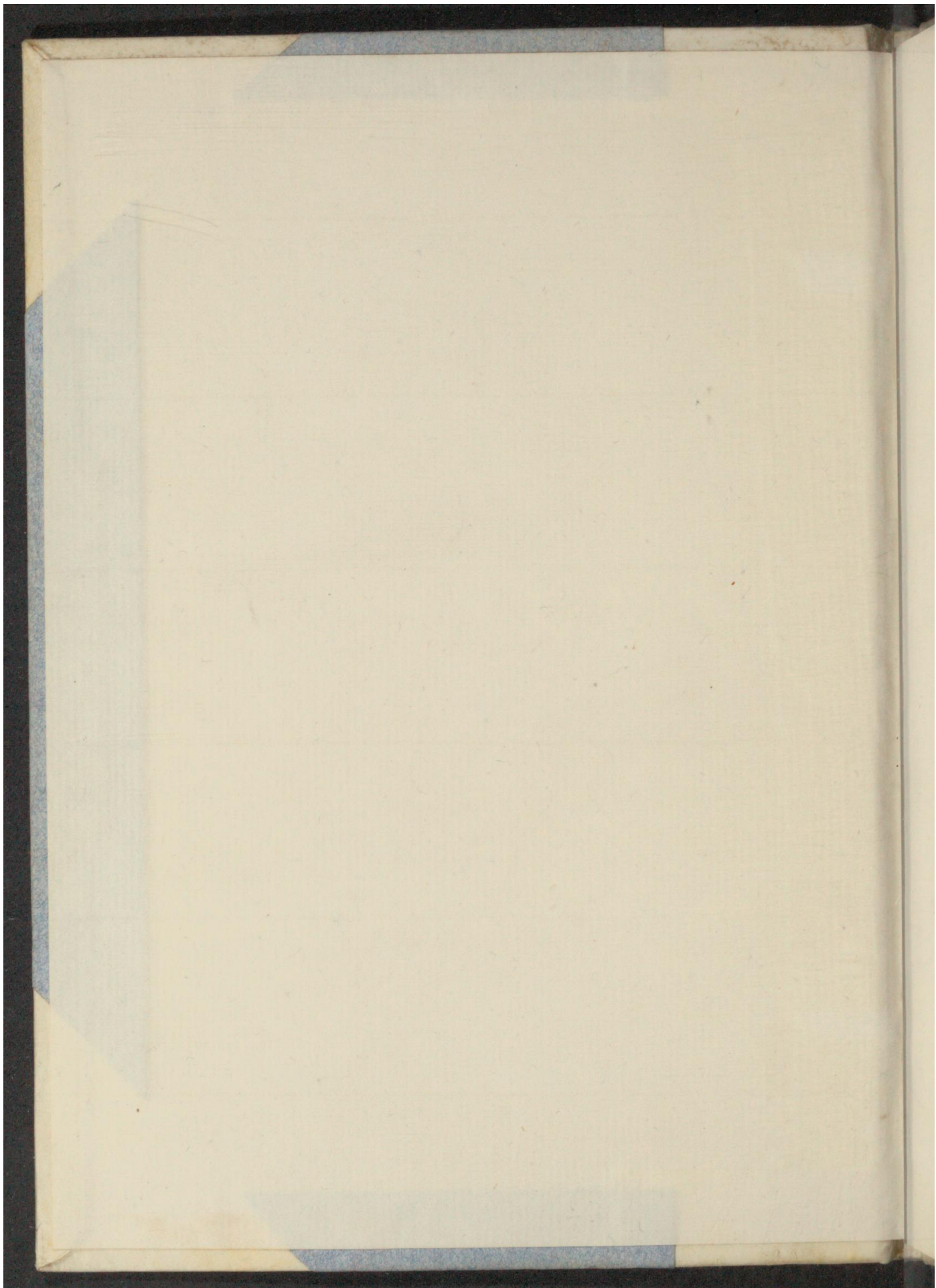
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 20

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 20

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 20

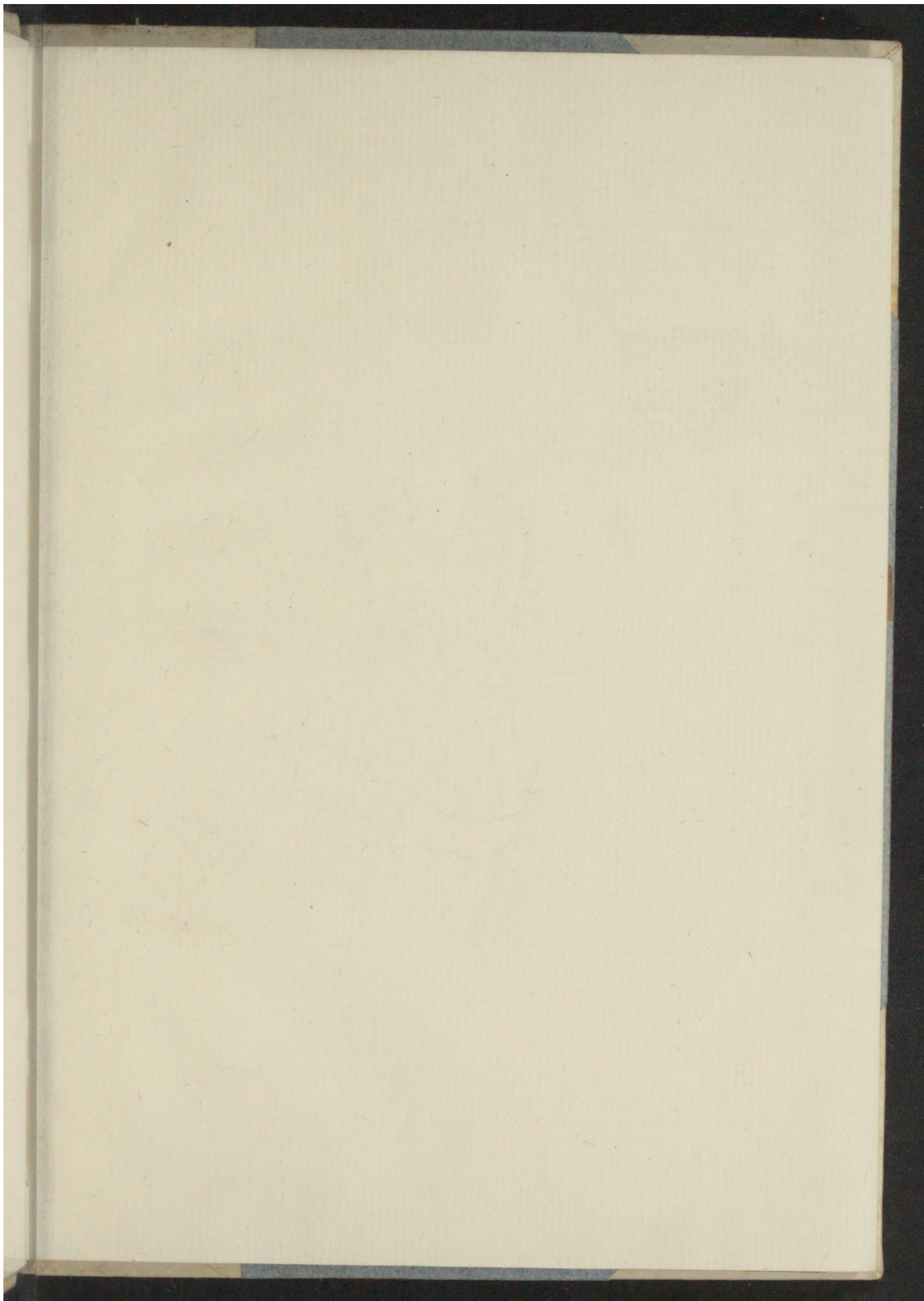

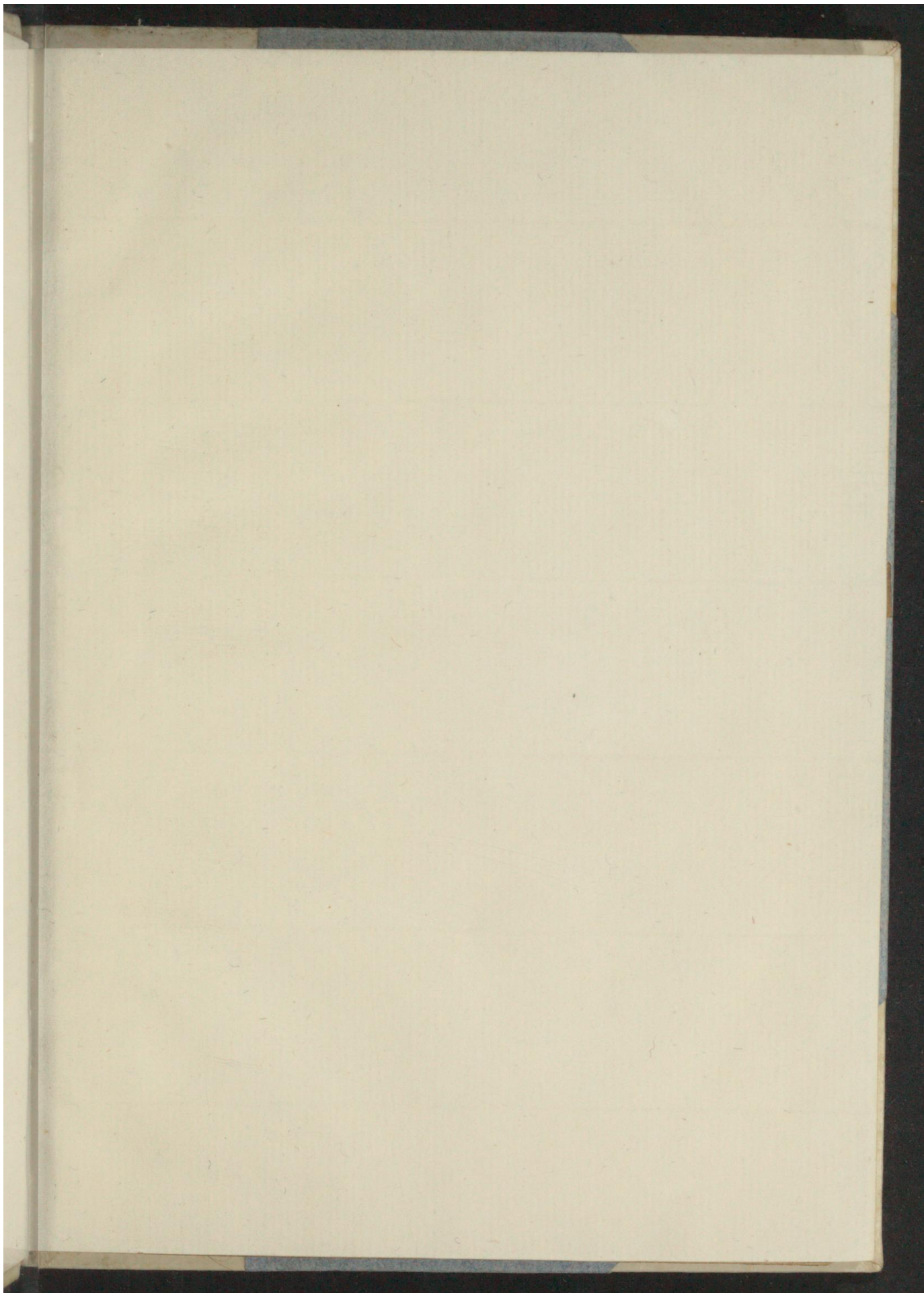
~~V: 1216~~

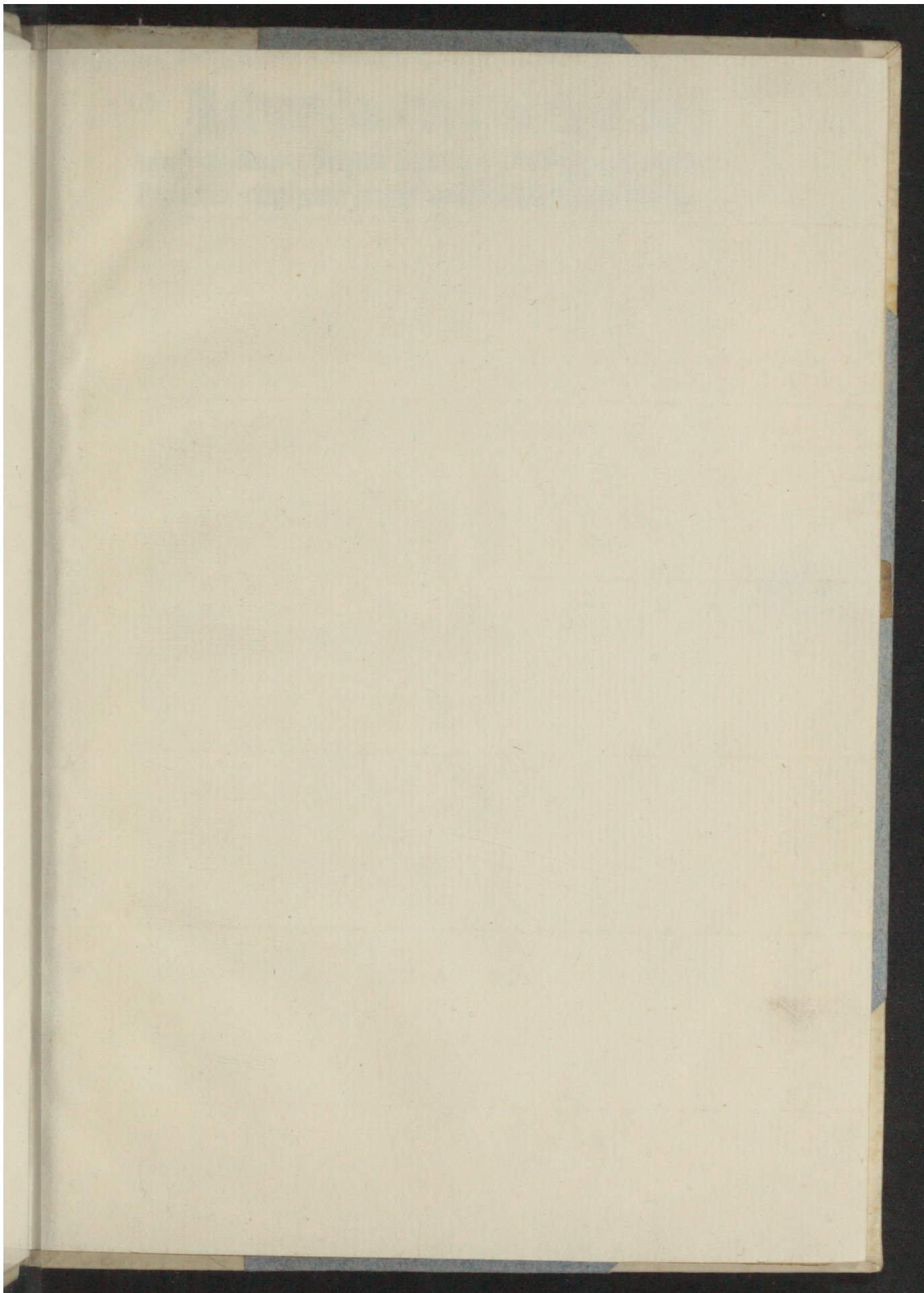
171
G 20

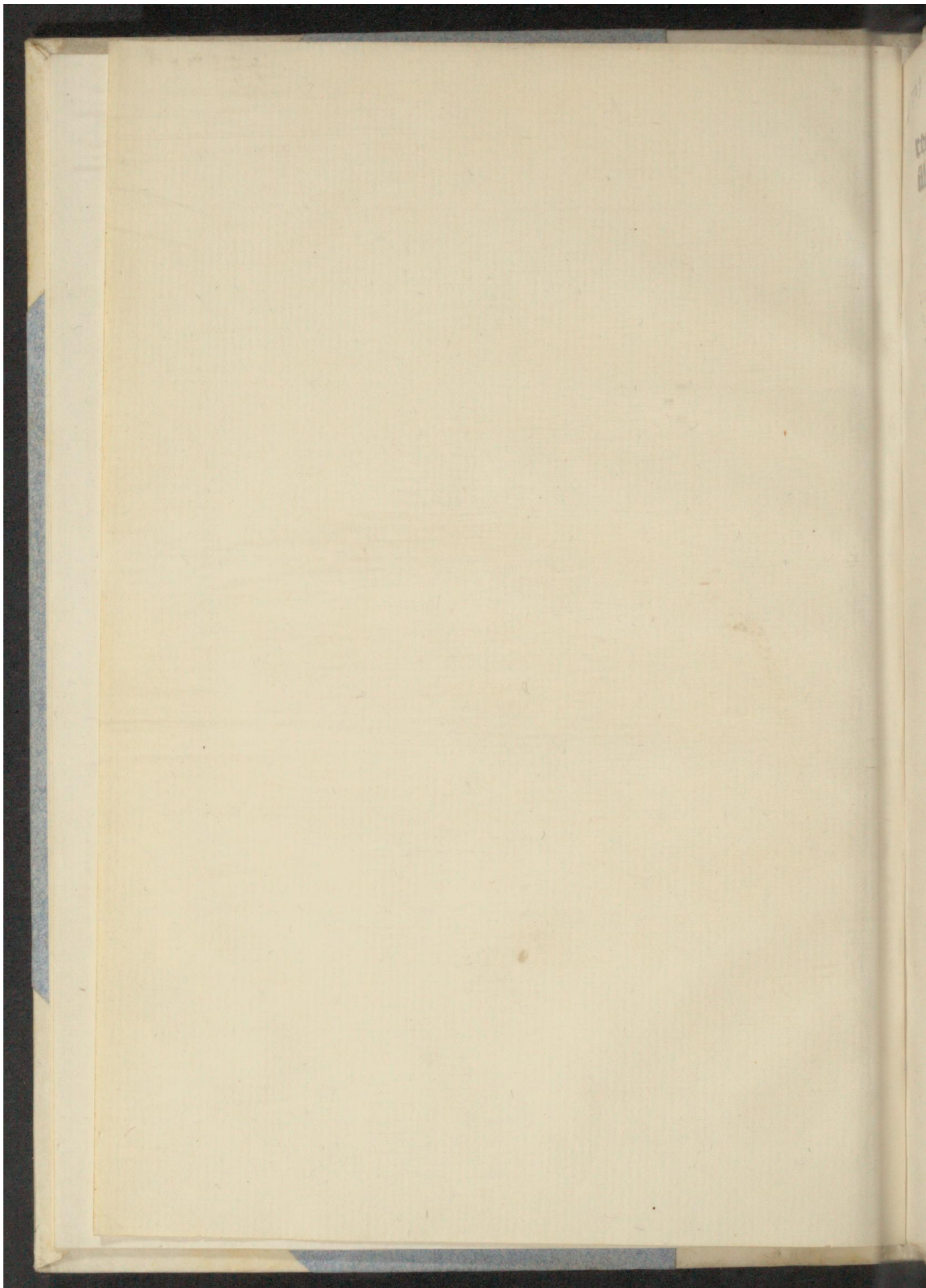
gw. 9677

CACI) 729

h. 729

no 1216

Liber faceti doceñs mo
res hominũm. p̄cipue iuuenũm in supplemētũm
illoz qui a cathone erant om̄issi iuuenibus vtilis.

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text appears to be a Latin treatise or manual.]

Liber metricus

Eneca in libro de qua

tuor virtutibus in caplo de p̄tinentia dicit. Sermones
vtilis magis q̄ facetos z affabiles ama. z rectos potius
q̄ obsecūdantes. In sequentes igitur hanc auctoritatem nō curemus
si libellus presens nō rhetorice siue multum ornate loquatur. s̄ dū
capat ea q̄ sunt dicenda dicat. In principio cuius (vt in alijs) sex que
runtur p̄ ordinem. s. causa materialis. cā formalis. efficiens. z fina
lis. quis sit titulus. z cui parte philosophie supponitur. Causa igitur
materialis siue materia huius libri sunt mores hominum. z precipue
iuuenum. nō q̄dam omnes. sed solum illi de quibz catho nullaz
fecit mentionem. Causa formalis est duplex. scz tractatus et tractan
di. Causa tractatus ē modus diuisiuus. diuiditur namqz iste liber
in p̄hemiu z tractatum. Prohemiu incipit hic (Cum nihil vtili)
z tractatus incipit hic (Cum nihil absqz deo) qui q̄dem tractat cōti
net tria capla. vt postea dicitur. Sed forma tractandi est modus p̄
cedendi. q̄ ē metric⁹ z epameter siue heroicus. fuit enim inuentum
istud gen⁹ metroz ad gesta herōi describēda. vt Virgili⁹ in li. enei.
Et sed tandem vsu nostro sic aboluit vt quolibz genere dicēdi vnus
quisqz hoc metroz genere vratur. Causa vero efficiens fuit quidam
regens parisiensis qui vt dicitur nominabatur facetus. qui quandoqz
videbat scholares siue scholasticos suos i moribus deficere. nitebat
circa omnes mores per dicta et documenta cathonis eos redargues
re. Et quia pluries non poterat auctoritatem in cathone reperire. que
defectui scholariu coaptaretur. z precipue pro statu ecclesie z mēse.
meditatus est documenta aggregare omnia que ab eodem cathone
in moribus extiterant pretermissa. quod et tandem perfecit z nomi
ne suo suum opus nominauit. Causa finalis est vt cathone cum h̄ li
bro intellecto z memorie cōmendato apud deum vel proximu siue
nosmetipos nuncqz in moribus vacillemus siue modo errem⁹ quos
quo. vt sic finaliter ad felicitatem peruenire valeamus. Titul⁹ isti
libri est Incipit ethica morosi faceti Et supponitur philosophie mor
rali Solet enim sic p̄muniter describi facetus est quidam liber me
tricus a magistro faceto editus. loquens de preceptis et moribus a
cathone in sua ethica obmissis Et dicitur facetus per ethimologia
quasi fauens cetui. id est placens tam in dictis q̄ in factis populo.

Faceti morosi

Um nihil utilius humane credo saluti

Quæ rerū nouisse modos et moribus uti

Quæ minus exequi morosi dogma cathoicis

Supplebo pro posse meo monitu rationis

Assint ergo rudes sitientes pocula morum

Hinc fontem poterint haurire leporis odorum

Hic quoque cum fructu parit ortulus undique flores

Ex quibus indocti poterint excerpere mores

Je autor ponit probemiū sui libri. in quo ipse ostendit quod fuerit causa mouens ipsum ad hoc opus pagendum dicens sic Cum ego facetus non uideam aliquid maioris modi vel utilitatis. et maxime in iuuenibus quod scire et cognoscere mores rebus. et ut rebus secundum debitos et ordinatos mores utatur iuuenis quilibet non monitur ab alio quod a ratione et a charitate conatur suum pro posse meo aggregare ea morum documenta que morosus catho obmiserat. Et non dico hoc propter iam adultos et intelligentes. sed propter rudes qui nesciunt mores in quibus pluribus locis debet habere. Nam tales poterunt ab hoc libro extrahere mores quibus indigent sicut illi qui sunt indigentes rosas et floribus intrant ortum ad hoc extrahendum quod uolunt habere. Non. o fili (cum) ego facetus (nihil) pro non et aliquid. non (credo) aliquid esse supple (utili) saluti humane. id est. boicis (quod nouisse) id est cognouisse (modos rerum et uti moribus) ego (supplebo pro posse meo) et solo (monitu rationis illud quod dogma cathoicis morosi) exequitur (minus) id est de quo catho non loquitur (ergo rudes sitientes) id est volentes (habere pocula morum assint) id est intendunt. quia ipsi rudes et ignorant (poterunt haurire) id est extrahere (hinc) id est ab hoc libello (fontem) id est originem (odorum leporis) id est eloquentie (quoque) id est certe (hic ortulus) id est libellus (parit) id est tradit (undique) id est ab omni parte (flores cum fructu. ex quibus indocti) id est insipientes (poterint) id est ualebunt (excerpere) id est extrahere (mores) id est modestiam

Um nihil absque deo sit proficui vel honoris

Primum regna dei queras in omnibus horis

Et sic omne bonum tibi plenius adicietur

Quisquis deo seruit regnare deo prohibetur

Liber

Incipit tractatus qui diuidit in tres ptes fm q sunt tria capitula In primo em capitulo auroz determinat de his q pnter deo In secudo de his que pnter primo Et in tercio de his que pnter sibiipi. Primu incipit hic (Luz nihil absqz deo) Scdm hic (Rusticus est vere) Et terciu hic (A fumo stillante) In primo em caplo determinat de quo dcm est Et tam in primo capitulo q in alijs sp procedit p binos z binos versus. nisi forsitan vbi sententia ita se habet q expedit vt quatuor versus iungant. sed hoc est raro Dicit em sic in his quatuor vsibz primis q cu ita sit q nuluz pficuu siue pmodu nullusqz honor possit esse absqz deo debem⁹ primo z an oia. imo sup oia qre regnu dei. s. padisuz. qz illo habito habebimus oia que pnt haberi Et qntu ad huc muduz habebim⁹ plenitudinē bonoz seruiedo deo z madatis ipius obediendo Nam qcuqz seruit deo ille regnat z prosperat in h mundo. qz qcquid eidez accidat deū laudat z seipm pntentat. sicut iob qui dicebat Si bona suscepim⁹ de manu dñi. mala qre nō sustineam⁹. dñs dedit dñs abstulit. sicut dño placuit ita factū ē. sit nomē dñi bñdictū Lōstrue (cū nihil) pro nō z aliqd. cū aliqd (proficui vel honoris nō sit absqz deo) tu (queras pñm). i. pmo (regna dei in oib⁹ horis. z sic oē bonum adijciat). i. adiūget (tibi pleni⁹). i. magis plene. nā (qsqz). i. qcuqz (seruit deo phibet). i. d² (regnare) Juxta illd fuisse do ignare ē cū ipō

Solum crede deū. quem credis semp adora

Et quicquid facias. quod ad ipm spectat honora

¶ Dicit q tu debes credere in vnum solū deū: qui ē p² filius z spūscūs. z illū adora: z nō idola vel alias creaturas. z qcqd tu facias facere debes ppter honorē dei. z debes honorare oēs res q deo pnter Lōstrue. tu (crede solū). i. vnū deū esse z non plures. et (adora semp). i. oī tpe. illū (quē credis) esse (deū. z quicqd). i. quecūqz (facias honora) illud (quod spectat ad ipm) i. sibi pnter

Ecclesiā clerūqz dei decorare labora

Et laudes vtriusqz tuo pro posse decora

¶ Dicit q debes impendere honorem ecclesijs. scz dependendō pileum biretum: aut ea que in capite geris quando transis ante ecclesijs. ante cruces. z ante alias res sacras Similiter quādo tu transis coraz sacerdotibus et alijs personis dignis. et semper de talibus debes dicere quod bonū est: et quod ad laudem ipsoz pertinet Lōstrue. tu (labora decorare ecciam qz) pro et (clerū dī) id est sacerdotes (z decora pro tuo posse laudes) vtriusqz. scz tam eccie qz sacerdotuz.

Sacro pcella si quis sedet atqz moratur

Faceti morosi

Ni legat aut cantet aut offerat egrediatur

¶ Nullus debet intrare in chorū nisi velit facere vnū de tribus. s. vel offerre aliquid deo. aut cātare. aut aliquid bōi legere Lon. (si q̄s) .i. aliquis (sedet atq; morat̄ sacro cōcello). i. i. choro: talis supple (egrediat̄ ni) pro nisi (legat aut cātet aut offerat)

Quācito templa subis. recolas cur sis hō natus

Aut lege aut canta. vel christo funde precatus

¶ Tu debes i introitu eccie memorari cur sis nat⁹ hō. qz es hō nat⁹ ad beatas celi sedes habendas. z iō in eccia non debes aliud facere nisi legere aut cātare aut chrō p̄ces fundere Lōstrue (q̄cito subis tēpla). i. intras ecciam. z (recolas). i. memoreris (cur sis natus hō lege. aut canta. aut funde p̄catus chrō) id est deo orōnes dicas

Quādo deo seruis vtrūq; genu sibi flecte

At homini solum. reliquū teneas tibi recte

Tu debes dū es in eccia z seruis deo. s. dicendo horas vel audiēdo missam flectere ambo genua: z si seruiēs hoib; tu potes saltem p̄cipib; flectere vnicū genu. z reliquū nō flectere. sed deo tu debes ābo genua flectere Lon. (quādo tu seruis deo flecte sibi vtrūq; genu) ¶ (pro sed (flecte hōi solū) id ē vnicū genu: z (teneas reliquū recte) id est non curuas aliud genu

Quādo sacerdoti cultum famularis ad are

Ambabus manibus quicquid agas famulare

Tu debes seruire sacerdoti in missa ābabus manib; z nō vnica tm̄. nā seruitiū vni⁹ manus hōi z creature p̄tinet seruitiū sō duarū deo p̄tinet Lon. (q̄n tu famularis). i. seruis (sacerdoti ad cultū are) id ē altaris (quicquid tu agas famulare). i. seruias (ābabo manib;)

Semp vtrūq; tuo parere memento parenti

Sicq; eris in vita lōgeuus honore fruendō.

¶ Tu dēs eē obediēs p̄ri tuo z matri tue: nā h̄ faciēdo tu viues diu in p̄speritate cū abūdantia honoris. et h̄ deo p̄mittēte q̄ ita fieri p̄cepit Lon. tu (memento parere). i. obedire (sp̄ vtrūq; parētī tuo. s. patri z matri) (sic eris lōgeuus vita qz) pro z (tu eris sic fruens honore)

Nō facias alijs. tibi quod fieri minime vis

Sic christo placidus z amicus habebere cuius

Tu nō debes facere alijs quod nolles tibi fieri: nam sic viuendo placebis christo z omnib; hominib; eris dilect⁹ Lōstrue: tu (non

a iij

Liber metricus

facias) alijs hominibz illud (quod minime vis fieri tibi. tu habebere) id e habebere (sic) id e taliter (placidus christo). i. placēs deo. z babe ris inqz sic (amicus cuius) id est cuiusqz.

Sis humilis mediante modo nimium fugiatur

Qui nimis est humilis. hic stultus adesse putatur

Tu debes esse humilis apud deum z hoies. qz nihil deo z hoibz magis displicet qz superbia. verū tamen fm statum z gradum tuum debes seruare grauitatem cōdecētem tuo officio z statui. z maxime apud tuos subditos. naz aliter ipsi nō tenerent te pro superiore. sed vt seruum z inferiorem. qd statim puerteretur in maximum tuum detrimētū. qz nimia familiaritas parit pceptū. **Lōstrue. tu (Sis humilis id e simplex (mediante modo; qui nimis e humilis hic ad esse putatur stultus). i. fatuus**

Noli priuatus nimis aut affabilis esse

Qui nimis est priuatus eum vitare necesse

Tu debes esse sociabilis inter omnes gētes. z maxime inter pa res z inferiores tuos. sed tamen h fiat moderate. nam qn quis e ni mis priuat⁹. talis ppter h statū aut despicit alios. aut despicitur ab alijs. nā nimia familiaritas parit pceptū. vt dictū e **Lōn. tu (noli esse nimis puat⁹; aut nimis affabilis. necesse e vitare eū) scz q talis est**

Sis iustus. qui iusticie finaliter heret

Ipsiū sēmen nunqz panem sibi queret

Tu debes esse iustus. nam homo iust⁹ reddit taz deo qz. p fimo qd suum est: z de illo scribitur i psalmo **Nunqz vidi iustū derelictū nec semē eius querens panem** **Lōstrue. tu (Sis iustus) supple qz (qui heret) id e adheret (iusticie. finaliter nunqz). p nō z vnqz (sēmen ipsi⁹ non queret vnqz panem sibi**

Triplici fune fidem teneas. qui fidus habetur

Supra multa vel hic aut in celis statuetur

Tu debes habere fidem fixam in charitate tripliciter. scz erga de um tanqz creatorē tuū. et illū diligere supra te. postea erga teipsum postponēdo bona tpalia tibi metipi. postremo erga p fimum tuū non eū ledēdo in aliq; qd si tu feceris sine dubio de⁹: q e omniuz retribu tor. aut in hoc seculo. aut in alio reddet tibi mercedem oportunam **Lōstrue. tu (teneas fidem triplici fune). scz erga deum. erga teipsum. et erga p fimum. nam ille (qui habetur fidus. statuetur supra mul ta. vel hic) id e in h mundo (aut in celis). i. post istam vitam**

Faceti morosi

Sis celer ad quemuis sermonem percipiendum

Sis piger ad quemuis verba relata loquendum

Tu debes esse satis leuis ad quolibz loquēte audiēdū. verūtāmē tu debes eē tard⁹ ad referēdū ea q̄ audisti ⁊ h̄ maxīe qm̄ illa sunt null⁹ valoris. aut qm̄ ysantur circa dānuz alic⁹ Lon. tu (sis celer) id ē leuis (ad p̄cipiendū). i. audiendū (quemuis). i. quēcūqz s̄monē. s̄ tu (sis piger ad loquēdū). i. referēdū (quis). i. quēcūqz (v̄ba relata). i. tibi dca

Ad veniam curras. ad vindictam pigriteris

Ad pacem p̄peras. ad iurgia ne gradieris

Si tu offendisti aliquē. nunqz tibi sit animus detus nisi p̄tus pacē ⁊ p̄cordiā obtineas. sed si aliquis te offenderit aut malū aliud tibi intulerit. nunqz de eo vindictā queras. nam illā de⁹ retinuit et habere voluit. ipso dicente Mibi vindictā ⁊ ego retribuā. Similiter si tu pacificare potes aliquos litigantes ad h̄ toto corde ⁊ opere festinare debes. s̄ semp abstineas te a loco iurgij ⁊ nunqz sis causa litis. quia illud est maloz officiū Lon. tu (curras ad veniā. s̄ pigriteris) id ē tardum te reddas (ad vindictā. p̄peres) id ē festines (ad pacem. ⁊ ne gradieris) id ē nō introieris (ad iurgia) id est lites

Omni tu tribue pro chasti laude petenti

Si tibi res desit. des verba benigne querenti

Tu debes dare de bonis tuis omni homini petenti tibi p̄ laude dei ⁊ i noīe christi. ⁊ si tu careas vnde tribuas. saltem da petēti v̄ba benigna ⁊ nō rudia. scz dicēdo. o amice de⁹ sit vobis in auxilium qz sic mitigas corda pauperū Lon. tu (tribue) id ē dona de bonis tibi a deo datis (omni petēti tibi p̄ laude christi: si res desit tibi da querenti) id ē illi q̄ querit (verba benigna) id ē dulcia

Si dare vis placide. dando tua munera ride

Si des plorando. p̄dis tua munera dando

Si tu vis aliquid alicui dare nō ostēdas faciē tristē illi cui tu vis dare. immo ostēdas letam ⁊ ridētem. nā aliter faciēdo iudicabit statim ille cui tu dabis qz tibi molestum est rem illam tradere. ⁊ si hoc consideret nullas aut saltem paucas apud te habebit grates Lon. (Si tu vis dare placide. ride dando tua munera) nam (si) tu des aliquid (plorando) tu (perdis tua munera dando) supple taliter

Obsequium prestare tuum sis cuiqz paratus

Retribuet. quia pro meritis aliquis tibi gratus

Libër metricus

Tu debes esse sp̄ paratus ad faciendū oīb; seruitiū et placitū. nā licet multi sint ingrati z nō reddāt tibi s̄m merita: de^o tñ p̄ suā gratiam reddet retributōem pro oīb; quib; in vita tua bñfeceris. **Construe.** tu (sis paratus). i. p̄parat^o (prestare). i. tribuere (obsequiū). i. seruitiū (cuiq; qz aliquis gratus retribuet tibi pro meritis)

Si tibi seruerit aliquis. sua premia tecum

Ne retinere diu cures. si diligis equum

Si tu habeas aliquē hominem famulantem z seruentē tibi. tu non debes retinere mercedem sui operis. nā scriptū est in testamēto veteri. Nō manebit apud te merces mercenarij tui vsq; in crastinuz. z ideo si diligis equitatē statim redde seruentib; tibi qd̄ debes. **Construe.** (si aliq; seruerit tibi ne) pro nō (cures retinere diu tecuz sua premia si tu diligis equū) id est iusticiā.

Omni spiritui non credas. nam latet anguis

In verbis quis decipitur simplex cito sanguis

Tu nō debes credere quicquid audis. Nā multi hoies z maxie principes p̄pter nimiam et facilem crudelitatem incidunt in multa incōuenientia. et multe p̄sone simplices decepte fuerūt. qz nimis facilliter dict; alioz adheferūt. iō caue ne quod audias facilliter ac immoderate credas. **Con.** tu (nō credas omni spiritui) nā (anguis) id ē serpens (latz in verbis. quis). i. quib; (simplex sanguis). i. humilis homo (cito decipit)

Sermo breuis verusq; tuo procedat ab ore

Os mendax animā male vite priuat honore

Tu debes cauere ne vnq; in sermone tuo sis nimius z prolixus. z sup̄ omnia ne mendax reperiaris in verbis tuis. Nā os mēdax occidit aīam suā propter mendaciū z totaliter priuat hoīem ab omni honore. **Construe.** (Sermo) id est loquela (breuis. qz) pro et (verus) procedat ab ore tuo. os mendax priuat male) id est inique (animā) hominis (honore vite)

Risus ab ore tuo pius z rarus videatur

Per crebros risus leuitas in corde notatur

Tu debes in rebus tuis esse letus z hylaris. Nā vt scribit in pro- uerbis. animus gaudens etatem floridā facit. spiritus tristis exsiccat ossa. vtz etiā non debes propter gaudiū aliquod ad immoderatum risuz moueri. nā qui immoderate aut muliebriter ridet statim stultus esse iudicatur. **Construe.** (Risus videatur ab ore tuo pius z rarus. leuitas notat in corde per risus crebros) id ē nimis sepe factos.

Faceti

Ne rideas solus. quia risus solius oris

Præuus vel stultus reputatur in oibus horis

¶ Si tu rideas caueas ne rideas solus Nam risus solius oris. i. v/ nius solius hominis reputatur esse præuus vel stultus in oī tēpore

Construe (Ne) pro non. (rideas solus. qz risus solius oris repu/ taſ oīb; horis). i. in omni tpe esse (præuus vel stultus)

Nocte dieq; tuis tria sunt adherentia costis

Immūdus mūdus. curiosa caro. ferus hostis

¶ Tu debes tā die q̄ nocte cauere ne cadas in peccatū. naz habes tres inimicos qui nō cessant te temptare. scz carnē propriā. hūc mū/ dum z diaboli. z ideo stude ad resistendū eis Construe (tria). i. tres res (sunt adherētia). i. adiūcta (tuis costis). i. corpi tuo (nocte). i. p noctem (qz) pro et (die) scz (mūdus immūdus). i. maculatus (caro tua (curiosa) et (hostis ferus). i. crudelis indefinēter

Hec et quicquid eis appendet odisse iuberis

At quecūq; vides hec preter amare teneris

¶ Ad bene resistendū tribus inimicis tu debes cauere ne ponas a/ morem tui animi in his tribus vel in aliquo illorū. sz odio habeas quicqd dependet ex talibus Omne vero residuū (qd nō depēdet ex his) tu potes amare Construe. tu (iuberis). i. p̄cipieris (odisse) id ē odiuisse (hec tria predicta (et quicquid). i. q̄cuq; res (appendet). i. dependēs est ex his (At teneris amare quecunq; vides preter hec)

Celum. mors. orcus. et quicquid deniq; possint

Ante tue mentis quocunq; meas oculos sint

¶ Ad seruāduz te ne cadas in pctm. tu debes sp̄ habere tria aſi oculoſ tue mentis. scz gaudia paradisi. mortē tuā. et dolores inferni. nā memoria horū triū est causa vitandi plurima mala ideo ista nunq̄ te pretereant Construe (Celum). i. gaudia paradisi (mors) tua (orcus). i. dolores inferni (et quicquid) ista tria (possint) pro te. sint (ante oculos tue mentis quocunq; meas). i. ambulas

Quid sis. quid fueris. quid eris. semp memor eis

Sic minus atq; minus peccatis subijceris

¶ Similiter si tu vis cauere a peccatis tu debes meditari qui tu es quia tu es vnū corpus subiectum infinitis miseris. quid fueris. nā tu fuisti ex pte patris z matris vna res fetidissima z abominabilis quid eris nā eris esca fetēs preparata vermibus. que si cōsideres ser nabūt te a p̄p̄tatione multoꝝ delictoꝝ Construe. tu (eris) sp̄ me

Liber metricus

mōr quid sis. quid fueris. quid eris (tu) subijeris). i. subiectus eris
(sic minus atq; minus peccatis)

Si tibi p̄tigerit aliquid promittere sanctis

Solue libens. ne te feriat vindicta tonantis

¶ Si tu es in aliqua societate sc̄z vel ifirmitatis vel alteri⁹ rel. ⁊ ad te releuandū tu promittis deo aliquid v̄l eius sc̄is. caue ne deficias ad reddendū illud qđ promissisti. ne deterius aliqđ tibi p̄tingat.

Lon. (si p̄tigerit) id ē si euenerit (tibi. p̄mittere aliquid sc̄is) tu (libēs) id est volēs (solue) illud qđ promissisti (ne) pro vt nō. vt (vindicta tonantis) id est dei (nō feriat) id est nō p̄curiat (te)

Quere necessaria. sed non cumulare labora

Sed cumules ubi suprema statueris in hora

¶ Propter pctm̄ suum fuit p̄denatus adā pro se ⁊ suis. dicēte dño. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. ⁊c. q̄ postq̄ vera sunt tu debes laborare oī tpe debito ad habendū illud qđ est tibi necessarius. sed hoc tali mō q̄ neminē ledas nec auarus dicaris. S; si cumulare velis cumula bona sp̄alia p̄ elemosynas orōes ⁊ ieiunia Lō. tu (quere necessaria). i. res necessarias (sed nō labora cumulare). i. cōgregare bona sp̄alia (sed cumules) id est p̄greges (ubi). i. in illo loco q̄ (statueris). i. ordinat⁹ eris (in sup̄ma hora). i. in fine vite tue

Usurarium. predonum. presbyterorum

Castigatorum. minorum. canonicorum

Natam vel viduam ne ducas. his quia dantur

Res male quesite. que iustius annihilantur

¶ Si tu vis habere vxorem caue ne accipias filias hoīm sequētius sc̄z usurarioꝝ latronū p̄sbyteroꝝ. nec etiā illoꝝ q̄ prop̄ sua demerita receperūt punitōem in publico. mīmoꝝ. s. illoꝝ qui ducūt tympanuz vel aliud instrumētū tale. aut canonicorū. nā oēs nō p̄nt assignare dotē suis filiab; nisi de reb; male acq̄sitis. de quib; terci⁹ nō gaudebit heres Cōstrue (ne) pro nō. nō (ducas natā vel viduā) hoꝝ sequētū. s. (usurarioꝝ) p̄ syncopā. p̄ usurarioꝝ (p̄donū) i. latronū (p̄sbyteroꝝ. castigatoꝝ) id est illoꝝ qui penitētiā receperūt in publico (mīmoꝝ). i. illoꝝ qui ducūt instrumēta ad corizādū. aut (canonicorū) qz (res quesite). i. acq̄sire (male). i. iuste (dant̄ his) sup̄radictis) (q̄ res) i. que bona (annihilant̄). i. depdunt̄ (iustius). i. iusto dei iudicio

Ne cupias fieri diues vel inops. vtriusq;

Affectes medium. sic tutus habebis vsq;

Faceti morosi

Si tu vis viuere feliciter in hoc mundo eo mō quo possūt hoies feliciter viuere tu debes cauere ne fias diues. qz hō diues nunq̄ desic. etiā debes cauere ne decidas in nimīā paup̄tatem. sed status securior z tutior est habere bona tēpo: alia citra diuitias z vltra paup̄tates z sic vtriusqz teneas medium Lon. (Ne) pro nō: nō (cupias fieri diues vel inops). i. paup̄. sed (affectes). i. desideres (mediuz vtriusqz) et tu (habeberis vsqz). i. vbiqz (sic). i. taliter (tutus) id est securus

Si vides aliquem casurū siue cadentem

Non ride. sed ei prebe te compatientem

Si tu videas aliquem cadentē aut ppter ebrietatē d̄bilitatē infirmitatem vel a casu. tu nō debes ridere sicut multi faciūt. qui letātur cū viderint aliqd̄ damnū alijs euenire. s; ad talē debes currere subleuando eū. z debes inquirere ab eo si in aliquo fuerit lesus. z te eidē cōpatientem demonstrare Lōstrue (Si tu videas aliquem casu z) id est dispositū ad cadendū. vel (si videas aliquē cadentē. non ride. sed prebe te ei cōpatientē) id est simul patientem

Quicquid agas non pande tua secreta maritē

Vnde tibi nasci possint discrimina vite

¶ Inter cetera caue ne manifestes siue reueles tua secreta vxori tue nā multis viris ptingit se valde penitere. qz sua secreta reuelauerūt vxoribz suis Nā quanto districti⁹ aliquis eas hortat aliqd̄ celare. tāto feruētius cupiūt illud reuelare Lōstrue (quicquid). i. quācū qz rē (agas ne) p nō. nō (pande). i. nō manifesta (secreta tua maritē). i. vxori tue (vnde) id ē a qua pte (discrimina). i. opprobria (vite) tue (pos sint) id est valeant (nasci). i. euenire (tibi)

Quicquid agas non obijcias tua munera cuiqz

Hic mos vsqz mouet mentem mulieris iniquam

¶ Si tu fecisti aliquod bonum aliquibz psonis. tu non debes vnqz ipsis improperare bonū p te factū. nā benefacere postea peniteri de bñfacto est factū vnus cordis muliebris Lon. (Quicquid) id ē quācunqz rem (agas. i. facias) (nō obijcias) id ē nō improperes (cuiqz munera tua: hic mos) id ē iste modus (mouet iniquā mētē mulieris)

Si secretarum seriem vis noscere rerum

Ebrius. insipientis. pueri dicunt tibi verum

Si tu vis cognoscere ordinem rez secretaz attēdas tria hoim genera. qui dicent tibi quicqd̄ sciāt Primo ebriū. nā ebrius nunqz respicit ad hoc qd̄ profert. z ita leuiter pfert suū incōmodū sicut pmodū Siliter bomines styli z fatui. z eodē mō pueri. Et ideo est ca/

Liber

uendū a talibus **Lōstrue** (Si tu vis noscere seriem) i. ordinē (reze
secretaz. ebrius. insipiens z pueri dicunt tibi verum

Si quis in occursum veniat vultu tibi grato

Teqz salutet. eum tibi nil male velle putato

¶ Hic ponit vnus modus p quem tu poteris pgnoscere amicū tuū
et etiam que debes seruare apud eum quē tibi vis fieri amicuz **Si**
vides aliquē hoīem venientē ad te directe. q te salutauerit. tunc pos
teris constanter dicere hic non venit ad nocendū mibi **Et** eo modo
facere debes apud eū quē speras amicū tuum **Lōstrue** (**Si quis**)
i. aliqz (veniat in occursum tibi vultu grato. qz) pro et. et ipse (salu
tet te. nil) pro n̄ z aliqd. nō (putato eū velle male). i. maliciose (tibi)

Mutis et tacitis vti nolito susurris

Nā raro fundatur in his fidei bona turris

¶ Tu nō debes p̄fidere in duobz generibus hoīm. s. in illis qui ni
mium loquunt. nā tales aut stulti aut pueri aut ebrii esse dicuntur
Nec etiam in illis qui maliciam eoz occultādo celāt. qd in tpe ira
cundie n̄mū atrociter reuelant. quare non est in talibus p̄fidendū
qz et si tales raro loquūt. nūqz sine dāno aut alioz vituperio loquūt
tur **Lōstrue**. tu (nolito vti susurris). i. loquacibz (et nolito vti mu
tis z tacitis. nā bona turris fidei raro fundatur in his

Disce puer sitiens (quē dat sapientia) fontes

Clausuz qnqz seris. tenet hunc. celluz p̄p̄e mōtes

Doctorem reuerere tuū sapientia primam

Sic tibi dat clauem. linguam quā dicis opimam.

Quere. recordare. retine. lege sepe relecta

Sic omnes clauēs tibi dat sapientia recta

Quinqz assignātur esse clauēs sapientie **Prima** est honorare do
ctore suuz cū timore z amore **Secda** est discere loqui et assignare de
ferentiā inter dcoem z dcoem. aliqñ rōne orthographie. aliqñ rōe
accentus. **Tercia** est frequenter querere ea que ignorant. **Quarta** ē
memorie p̄medare ea que quis sciuit **Quinta** est indefesse relegere z
frequerare z in vsum p̄tinuū p̄uertere ea que quis sciuit. **Et** iste qñ
qz clauēs fingunt a poetis fuisse i pede equi pegasi. q erat parseo mi
liti dum ipse equus p̄cussit pede suo montem heliconē. ex qua p̄cus
sione ortus est fons musaz. de quibus fonte z monte nō cessant lo
qui poete **Lōstrue** (puer) tu (sitiens disce). i. addisce fontē quem sa
piētia dat) ipa in quā sapientia (tenent hunc fontē clausuz quinqz se

Faceti morosi

ris). i. quicqz clauibus (prope montē celsū) .i. altū (Sapientia dat sic tibi primā clauē reuerere). i. honora (tuū doctore) .i. tuū magistrum et ipā inqz sapientia (dat tibi clauē) secundā. si dicis ea que dicis (linguā opimā). i. disertā: z post(quer) ea supple q̄ nescis pro tertia clauē (re cordare siue retine) pro quarta. et (lege sepe relecta) pro quinta z vlti ma (sapientia recta dat sic tibi omnes clauē)

Femineo nunq̄ de sexu praua loquere

Sed quācūqz vides. pro posse tuo venerare

¶ Tu nunq̄ debes dicere aliqd̄ turpe de muliere: nā sunt aliq̄ q̄ nō p̄nt abstinere nisi ab ore eoz s̄bū procedat turpe: z i iocis siue serio sis aut alijs ludis sp̄ de mulieribz mala loquunt. s̄ si seipos inspice rēt: p̄culdubio magis turpia viderent Lon. (nūq̄) p̄ nō z vnq̄. tu nō (loquere). i. loquaris (vnq̄ praua de sexu femineo). i. de mulie ribz (s̄z pro tuo posse venerare). i. veneraberis (quācūqz) mulierez pro bam (vides) id est insperis

Si tibi sit coniunx semper parere parata

Excolat hanc veneretur amet tua gratia grata

Si tu habueris vxorē tibi obediētē debes eā venerare. et deo gra tias agere. qz tales rare sunt Lon. (si coniunx sit tibi parata). i. p̄para ta (parere). i. obedire (sp̄ tua grā grata). i. placēs (excolat hanc venere tur et amet)

Rusticus est vere. qui turpia de muliere

Dicit. nam vere sumus omēs de muliere

¶ Istud est scdm̄ caplm̄ hui⁹ libri. in quo autor ponit documēta cir ca ea que spectāt ad p̄xim Et primo d̄t sic. q̄ sicut prius iā semel di ctū ē. nullus dz vnq̄ p̄ua loqui de muliere. qd̄ hic maxie cōfirmat. assignādo rōem hui⁹ sic dicens. q̄ ille ē vere rustic⁹ z nō vrbān⁹ qui turpia d̄t de muliere. qz oēs nos venimus a muliere. iō malū dicen do de ipis nosipos culpamus. Lon. ille (est vere rustic⁹. q̄ d̄t tur/ pia). i. res turpes (de muliere. nā vere) nos (sum⁹ oēs de muliere)

Si tibi sit coniunx lingua manuqz rebellis

Ne secum damneris eam de iure repellis

Si tu habeas coniūgē tibi rebellē durā z austerā. tu nō debes pa ti ab ea. qz ipā tenet a te pati. z iō ne sp̄ secū macās in rixis z iurgio cā potes repellere. tñ ne p̄ hoc cū ea possis dānari p̄mo corrige eaz de vitijs suis. nā aliter tu posses esse cā sui delicti Lon. (si coniunx) id ē vxor (sit tibi rebellis lingua) id ē p̄ linguā suā (tu repellis eaz de iure) s̄z castigando (ne damneris secum) id est cum ea

Libet metricus

**Si tibi sit natus peccantem corrige natum
Neue suum gratis dicare fouere reatum**

Si tu habeas filiū vel filiā quē vel quā videas vel scias male e-
gere. tu debes instanter eā corrigere. qz aliter tu esses eā pditōis eo-
ruz tā tpaliter qz spūaliter. iō caue ne vnqz incastigati euadāt. nam
aliter teipm cū ipis dānares Lon. (si natus). i. filius (sit tibi pec-
cantē). i. delinquētē (corrige natū) id ē filiā (neue) pro vt nō (dicare)
id ē dicaris (fouere) id ē nutrire (suū reatū) id ē suā culpam

**Si tibi sit seruus hunc sub pede semp habeto
Ne nimis elatus moueat tibi damna caueto**

Si tu habeas vnū seruū vel ācillā. tu dēs eos tenere subiectos tū
bi z obediētes. nā si tu sis nimis familiaris cū ipis. ipi illico spernēt
te. z qd pei⁹ est p spaciū tps insurgēt z te maxim tibi afferēdo pui-
diciū Lon. (si sū⁹ sit tibi hēto hūc sub pede). i. sū dñio tuo (ne). put
z n. vt ipē (elai⁹ nimis caueto (vt) nō moueat t dāna). i. iferat t mala
Vsqz tuis facias vicinis qz tu ameris

Sic tibi mane bono dum queris habere frueris

Tu debes cauere ne alicui vnqz displicitiū facias. imo oībo placi-
tuz pro tuo posse Nā piter dicit qd et verū est. qz q bonū vicinū ha-
bet mane bonuz possidet iō fac vt ameris ab oībo z maxie a vicinis
eius Lōstrue (tu facias qz tu ameris vsqz). i. vbicūqz (a vicinis tu-
is. frueris sic bono mane dū queris) scz illud bonū mane.

Si qua nouerca tibi fuerit vel vitricus. esto

Gratus. vt allicias ipsos cum corde modesto

¶ Si tu habeas nouercā. hoc est si mater tua obijt. et pater tu⁹ acce-
pit aliā vxorē Vel si habeas vitricū. hoc est si pater tuus obijt z ma-
ter tua accepit aliū maritū. tu debes esse eisdez benignus tanqz pro-
prius filius. nā hoc faciendo tu alligabis eos amorī tuo in eternuz
Lon. (Si qua). i. aliqua (nouerca. vel vitricus fuerit tibi. esto) eis
gratus. vt allicias). i. attrahas (corde modesto) id est ipato.

Si tibi priuignus sit tu sibi confer honorem

Sic populi laudem matrisqz mereris amorem

Si tu habeas vnū fratrem ex pte matris vel patris. sed non ex pte
amboz qui sit prior te nattu propter honores parētū tuoz tu debes
eū honorare z diligere: ac si ex pte amboz tuozū parentuz ille foret
frater tuus vel soroz tua. nā sic faciendo habebis amorem vtriusqz
Lōstrue (Si priuignus). i. filius vxoris (sit tibi. tu cōfer) eidem

Faceti morosi

(honorem. tu mereris). i. deseruis (sic laudē populi et amorē matris)

Si videas fratres inter se bella gerentes

Neutri confer opem. sed eorum corrige mētes

Si tu videas aliquos fratres vel vicinos siue p̄pinq̄s habētes inter se aliquā discordiā nūq̄s alteri eoz faucas: nā sustinēdo vnā ptē tu icitas aliā ī furorē maiorē. s̄z ābas corrige et redargue. ostēdēdo dā/na q̄ p̄nt euenire p̄pter lites et iurgia: eos dulciter monēdo vt cessent et sapiētibz se submitāt. Lon. (Si tu videas fratres gerētes bella inf se. neutri). i. nulli (p̄fer opē). i. iuuamē alteri (s̄z corrige mētes eoz)

Raro conuiua. ne p̄sumptis cito rebus

In breuibz fias mēdicus inopsq̄ diebus

Licet sit bonū et honestū q̄nq̄z parētes amicos et vicinos simul se inuenire ad p̄medēdū et bibēdum. t̄n si h̄ transeat in nimis frequentatam p̄suetudinē statim poterit p̄uerti in maximū damnum qz ī talibz sit magna p̄sumptio bonoz: magna t̄pis p̄ditio et oc̄ij assuefactio. quod est in detrimētū omniū. ideo p̄hibetur ne seq̄ris multū ista conuiuia. Lonstrue. tu (Raro conuiua. ne) pro non et. et (rebus) id ē bonis tuis (consumptis cito) tu (fias in breuibz diebus mēdicus. qz) pro et (inops) id est pauper

Te tua mensa colat. sed nō simulare susurris

Dedecus est si discurrens aliena liguris

Quando vis p̄medere aut bibere noli accedere ad mensaz alienaz nam plus expones in vno prandio in mensa aliena q̄z de tota die in mēsa p̄pria. et tu sol⁹ tantū in taberna in vno die. exposuisses quārū cū tota tua familia. ideo nūq̄s aut raro dimittēdo p̄pria insequaris mensam alterius. Lonstrue. (tua mēsa colat). i. detineat (te. sed nō si/ milare). i. assimilare (susurris). i. gulosis (dedecus est si discurrens li/ guris). i. gulose p̄medis (aliena) scz cibaria

Dū cibus extat in ore tuo potare caueo

In vasis offare decet. non ore repleto

Quando p̄medēdo adhuc habueris cibū in ore tuo. nūq̄s debes bibere. nam bibere cibo adhuc existēte in ore ē modus valde rustica lis ⁊ vilis. ideo prius p̄medas et ad stomachum cibū mittas prius q̄z ad bibēdum ciphū aut vitrum captas. nam nullus debet facere in ore suo offas. sed solū in vase: qd̄ tamen facere videtur quādo ore repleto cibo ciphum ad bibendum accipis et bibis. Lonstrue. tu (cas/ uero potare. dum) p̄ quando (cibus extat in ore. decet). i. decens est (offare). i. offas facere (in vasis non ore repleto)

Libër metricus

Offat ore rudis. asinus quoq; mingit in vndis.

Decipis i cacabum si frustra remorsaretundis

Asinus et alie bestie sunt illius nature q̄ i aquam quas bibūt mīngūt z stercozāt aliquādo. z sicut ill' reputatur vituperabile: ita similit̄er apud homines. qm̄ vnus homo i societate alioz existens tā come dit panē vel offam. z itez panem vl' offam quē vel quā iam momoz dit itez in scutellam vel discū reposuerit ē vituperabile. ideo nō ē accipiēdum de pane vel offa nisi fm̄ qd̄ quis gracieose p̄medere potest

Non pane m̄ quē vis in disco mittere morde.

Nec mappa tergas nasum madidū tibi sorde

Si tu habeas vnū frustū panis qd̄ velis ponere intra discū ad capiendū rē salam vel aliam rē h̄mōi. tu debes cauere ne mordeas in pane. qz panis semel morsus nunq̄ ad mensā reuertī debet. Similit̄er si tu habeas nasū madidū caue ne tergas illū cum mappa. qz h̄ vile est Lon. (Non morde panē quē vis mittere i discum. nec tergas nasum madidum tibi sorde mappa). i. cum mappa

Ad mēsam de nare tuo non extrahe nudis

Sordes cum digitis. ne videare rudis

Si tu sis in mēsa z sentis te habere aliq̄s sordes in narib; tuis caue ne manib; nudis extrahas a narib; sordes intus existētes. sed cū nasitergio aut veste tua latenter mūda nares tuas. nā aliter te omnes. dicerēt rudem z grossū esse Lon. (nō extrahe de nare tuo ad mēsa nudis digitis sordes: ne) pro vt et non. vt non (videare) id ē videaris (rudis) id est grossus vel indoctus.

Qua tegeris non veste manus siccata madentes

Nec mappa tergas dentes oculosq; fluentes.

Si habeas manus madidas. qz lauisti te. vel aliūde. caueas ne vnq̄ tergas man; tuas cū veste tua. ex q̄ totū corp; tuū ē cooperitū Et si sis i mēsa noli fgere vnq̄ dētes oculos tuos madidos cū mappa sup̄ q̄ reponitur panis z esca tua Lōstrue (nō siccato man; madentes veste q̄ tegeris. nec fgas oculos fluentes) (dētes mappa). i. cū mappa

In p̄p̄is rebus laus est. si largus haberis habebis.

Wdedecus alterius res large dando mereris

Quāuis largitas sit p̄tus opposita auaricie: h̄ tamē intelligitur

Faceti moroli

de largitate in proprijs bonis . s; largitas in bonis alienis nō ē virtus
s; potius viciū. vñ^o De cute nō propria scinditur absq; bria. i. absq;
mēsurā **Construe** (laus est si largus habetis in rebus proprijs) tu (me
reris dedecus). i. scandalum (dando res alterius)

Luxus opum. proles generosa. scientia. forma

Bis duo sunt. quibus extollit se quis sine norma

Lum inter peccata mortalia peccatū supbie maxime deo displicet
deo et hominib; . cauere debemus p̄cipue ab illo. Un̄ quatuor indu
cunt nos ad supbiam. s. abūdantia diuitiar; . nobilitas generis. scia
et pulchritudo . quāq; supbia sit cauēda ab oib; hominib; . p̄cipue
in ab illis q; hnt vnum ex quatuor bonis p̄dictis **Con.** (bis duo) id
est quatuor (sunt. quib; q;). i. aliq; (se extollit). i. eleuat (sine norma)
. i. sine regula. s; (luxus). i. abūdantia (opum). i. diuitiar; (generosa pro
les) id ē nobilis. ples (sciētia) et (forma). i. pulchritudo

Si nihil ex istis te cognoscas decorare

Non te magnifices. ne pro stulto teneare

Si cognoscas te nō habere aliqd ex quatuor p̄dictis . tūc habes
causam ad humiliā dum te . qd si non feceris ab oib; p̄ stulto statim
reputat^o eris **Con.** (nihil) p̄ nō et aliqd (si tu cognoscas aliquid ex
istis quatuor p̄dictis (nō decorare te). i. nō honorare. tūc nō mag;
nifices te). i. extollas te (ne teneare). i. tenearis (pro stulto)

A Fumo. stillante. domo. neq; muliere
Te remoue. tria sunt que pnt valde nocere

Istud est terciū caplm hui^o libri. in q; autor fm diuisionē pri^o pos
sita ponit documenta concernentia hominem maxie q; ad seipsū **Et**
d̄t p̄mo sic. q; fm sentētia salomonis in suis puerib; tria sūt q; eijci
unt hoies a p̄pria māsione. fumus stillicidiū et p̄ua p̄iūx ideo ē cauē
dū a talib; **Co.** tu (remoue te) ab ist; trib; . s; (a fumo). i. a domo in q;
fum^o d̄nat. et h̄ p̄t oculos. et a (domo stillate). i. i q; s; stillicidia. et a
(muliere nequā) . i. puerfa. ista (tria sunt que possunt nocere valde)

Duc tibi comparem morum sponsamq; venustaz
Si cum pace velis vitam deducere iustam

Si tu velis habere vxorē caue ne diuitie aut pulchritudo aut stult^o
ci^o amor te decipiat. q; cū ea alif nūq; bonū tps habebis. sed accipe
eā p̄silez tibi. i. erate. i. pulchritudie. i. diuitijs et i alijs t̄bo silib; . et tūc
viues in pace et dilectōe cū ea. et aliter nō **Con.** (Duc). i. accipe (spō
sam). i. vxorē (venustā). i. pulchrā (q;). p. et. et (pare tibi). i. silem tibi
(morū). i. i morib; (si velis). i. cupias (deducere vitā iustā cū pace)

b iij

Libër metricus

Si tibi ptingerit te cum meliore sedere

Versus eum nolito genu sub cruce tenere

Si tu sedeas cum aliquo. & ille sit maior in dignitate. potètia vel alias. caue ne sedèdo reponas genua tua vnum sup aliud. nam ille è ineptus modus apud doctos & prudètes. ideo caue **Lōstrue** (si cōtingerit te sedere cum meliore). i. in societate alicuius melioris te (nō lito tenere s̄sus eum). i. a pte sua (genua sub cruce)

Magnati vultu debes assurgere leto

Nec coniunctus ei nisi iusserit ipse sedeto

Si aliquis magnus hō in dignitate vel potestate veniat tibi in occursum. leta facie eū accedere debes ipsum salutādo & ei honorē faciēdo. sicut p̄tinet ei? officio v̄l dignitati. & noli vnq̄ penes eum sedere nisi prius ipse tibi iusserit. **Lōstrue**. tu (debes assurgere leto vultu magnati). i. dño tuo tēporali vel spūali. aut alicui eoz locum aliquo modo tenenti (nec) p et non. et tu non (sedeto cōiunctus ei nisi ipse iusserit) id è preceperit tibi.

In quācumq; tibi non notā veneris edem

Munda superficies terre donet tibi sedem

Si tu intres domum aliquam in q̄ nō habes noticiā. nō capias ipse sedē. s; si puer es terra tibi sedes erit. et si sis maioris etatis sedē capias in infimo loco & nō in alto. Nam laudabilis è q̄ pater familias veniēs dicat tibi surge & ascēde. q̄z si dixerit tibi amice hec sedes nō tibi cōgruit sed alteri maiori te. ideo ab ista descende **Lōstrue** (superficies terre munda). i. plana (donet tibi sedem. inquācūq; edem) id est domum (veneris nō notam) id è incognitam (tibi)

Cū pare instanti si vis potes ire licenter

Quod te p̄cedat tamen hunc permitte libenter

Si tu vadas p̄ iter cum aliquo q̄ te nō sit maior in statu v̄l i dignitate. tu potes ire cum eo nō respiciēdo superiorē v̄l inferiorē locum. & nō est tibi cure siue ille p̄cedat siue sequat. cū ipse sit tibi equalis **Veruntamen** si tu velis eidem tribuere honorē dimitte eum p̄cedere. & tu sequaris. aut dimittas eum ire per locum superiorē vicē. & tu eligas locum inferiorē **Lōstrue** (tu potes ire licenter). i. cōuenienter (si vis cum pare). i. cum tibi simili (instāti). i. equaliter tecum gradienti (tu p̄mitte libenter hunc q̄ p̄cedat te)

Si tibi ptingat vt cum meliore vageris

Postp̄e rgas donec latus eius adire iuberis

Faceti morosi

Si tu pgas cuz melioze dignioze vel senioze te. tuc dimittas eū
precedere z tu sequaris eum. z nunq̄ adiugas te lateri suo anteq̄ tibi
iusserit **C**onstrue (Si contingat tibi vt yageris). i. vt ambules
cuz melioze te). i. maiore te (pergas). i. vadas (post) eum (donec iube
ris adire latus eius)

Si peregre pgas. nunq̄ te iunge duobus

Disparibus currus raro trahitur bene bobus

Si tu ambules peregre lōge vel ppinq̄ nullū hñs sociū. z si repe/
rias duos socios eutes p viā tuā nō cōiunges te illis nisi cognoscas
eos. qz tu nescis an sint boni vl mali. z si essent mali tu nō posses te
defendere a duob; si tibi vellēt dānū īferre aliq̄d iō caue ab ipis

Construe (Si tu pgas). i. ābulcs (pegre). i. extra patriā tuā (nunq̄)
pro nō z vnq̄. nō (iuge te) vnq̄ (duob;) qz (currus nō bñ trahit dispa
ribus bobus) **S**ilr tres non pnt bene cōcordare

Si quis dignetur offerre ciphum tibi. lete

Accipias. modice bibas. reddasq; facete

Si tu veneris casu aliquo vel spōte ad aliquā societate quam in
ueneris cenātem prandente vel comedente. z vnus illoz offerat tibi
ciphum ad potandū. tuc debes vultu hilari z placido ciphū accipe
re modicum bibedo. deinde facete z honeste ciphum illū ex quo bis
bisti reddere cum grāz actione **C**onstrue (Si quis dignetur offer
re lete ciphum tibi) tu (accipias) z (bibas modice). i. modicum (q;) p z
et (reddas ciphum facete). i. honeste

Paup et indignus si sis effundito totum

Et vacuum tu redde ciphum prius vndiq; lotum

Si tu sis paup psona z indignus respectu illoz qui tibi dederūt
ad bibendum debes totum ebibere quod in ciphō ē. z si quid reman
serit in ciphō h̄ effunde. z postea cum modica aqua debes lauare ci
phum. z sic lotum ei qui tradidit vel alteri debes restituere semp cū
graciaz actione **C**onstrue (si sis paup z indignus. effundito). i. ebi
be (totum) quod est in ciphō. z (tu redde). i. restitue (ciphum vacuum
lotum prius vndiq;). i. ab omni eius parte

Quando ciphum capies. auerso non bibe dorso

Nec facies offas de pane prius tibi morsu

Quādo aliquis porreperit tibi ciphum ad bibendū. z tu accipi/
as illū. caue ne bibas auerso dorso. quia h̄ pro magno scādalo repu
taretur. s; cōuertas faciem tuam z oculos tuos ad aspectū et faciem

Liber metricus

alioꝝ. et si velis ponere panem intra vinū caue ne ponas vnq̄ panē
quē semel inter dentes habuisti. **Lōstrue**(nō bibe dorso auerso qm̄
capiēs ciphum. Nec facies offas de pane morso prius)

Mensa tibi cubitum nunq̄ sustentet edenti

Sed recte sedeas. tecum seruito sedenti

¶ Cum assideris mense nō ponas brachia tua supra mēfaz. quando
em̄ quis brachiū suū supra mēfaz ponit signū est qd̄ ip̄e nō p̄t bras
chia sua sustentare p̄pter aliquā deformitatez vel debilitatē. aut q̄ ip̄
p̄se sit rusticus nesciens mores. Et sic caue ne brachia extendas sup̄
mensaz. Irē tu debes seruire ei qui tecum sedet ministrādo ei i cibis
p̄ponendis z potibz z in alijs seruitijs mense. Et maxime qm̄ ip̄e ē
maior te. aut qm̄ tu inuitasti eū. aut qm̄ ē p̄sona verecūda sicut s̄t mu
lieres. **Lōstrue**(nunq̄)p nō et vnq̄(**Mēsa** nō sustentet vnq̄ cubi
tum tibi edenti). i. comedenti (s̄z sedeas recte) et (seruito sedenti tecū)

Sicq̄ ciphū capias. vtraq̄ manu capias tu

Et per vtrūq̄ latus nō per ripam teneas tu

Si aliquis prebeat tibi ad bibendū in vno magno ciphō siue in
vna tassa. tu nō debes accipe vnica manu. qz sic posset ex manibz tu
is cadere in terrā. sed ā babz manibz accipias si opus fuerit. dein bis
bas z postea reddas ciphū ip̄m firmiter tenendo p̄ vtrūq̄ lat̄ z nō
p̄ alterū tm̄. **Lōstrue**(qz)p z tu (capias ciphū sic) s̄z tu capias vtra
qz manu) ciphū (et tu teneas) illū (p̄ vtrūq̄ latus nō p̄ ripam)

Cum pare si debes vel cum meliore iacere

In qua pte thori velit ipse quiescere quere

Si te p̄tigerit dormire in aliquo lecto cū tuo equali aut cū ma
iori te: nō debes te ponere in lecto nisi prius sciueris ab eo in q̄ pte
lecti velit iacere. **Lōstrue**(si tu debes iacere cū pare vel cū meliore)
tunc (quere in qua pte thori velit ip̄e quiescere)

Cum quocūq̄ tibi prope vel procul accidit ire

Nomen z esse suum quo quis sit z vnde require

Si te p̄tingat p̄gere remote vel propinq̄ a domo tua. debes h̄re
socium. qz scribit p̄ Salomonē in libro ecclesiastes **Ue soli.** qz cū ce
ciderit nō h̄z subleuātē se. Et anteq̄ ponas te in societate alicui⁹ q̄ sit
tibi ignor⁹. tu debes eidē q̄rere tria p̄ ordinē. Primo vnde sit oriun⁹
dus. Secdo qd̄ est nomē suū. Tercio quo. i. ad quē locū ip̄e velit i
re. nā responsio istoꝝ triū q̄sitoꝝ satis indicabit tibi si tu debeas cū
ip̄o ire vel nō. **Lō.** (Cū accidit tibi ire procul) id ē longe (vel p̄pe
cū quocūqz) hoīe (require) ab eo (nomē suū. z esse) suū id ē vacatiōez su
am (quis) ip̄e sit (vnde) ip̄e sit (z quo) ip̄e pretendat ire

Faceti morosi

Cum quocumq; placet peregre tibi ducere gressus

Si potes hos teneas. quos es pro posse professus

Si vis ire extra habitationē vel patriā tuā. & queras societate bo-
nā si nūc potes tu debes accipere illū v'l illos cū q̄ v'l quib; tu alias ius
sti. qz tu cognoscis mores illoꝝ. & ipsi cognoscūt tuos mores & iō me-
li' ēte ire cū illis q̄z cū alijs extraneis. **Lōstrue**(cū placet tibi gress' p-
peregre cum q̄cunq;. teneas hos si potes q̄s es pro posse professus)

Cum tibi si pare pergas cum meliore peregre

Quod velit ipse velis. tibi sic capiet nihil egre

Si tu pergas iter cū socio aliquo cū q̄ cenare v'l p'ādere debeas
iterroga eū quid ipse comedere velit. cū fueritis in via iterroga an ve-
lit citius aut tardius ire. & sic de alijs reb; quib; peregrin' indiget.
nāz hoc faciēdo tu complacebis ei. & ipse tibi quod facere bonū est &
maxime inter peregrinos. **Lōstrue**(si pgas peregre id ē i lōginquo
(cum pare tibi. vel si pgas cū meliore) tu (velis q̄ ipse velit) & (sic ni-
hil capiet) id ē accidet (tibi egre) id ē moleste

Si peregre pergas semp denocte quiescas

Surgas mane. sed hospicium de luce capescas

Si tu pgas peregre debes sp mane surgere. et maxie qm̄ via ē ti-
bi nota. s; nunquā debes expectare noctē ad q̄rendū hospitium. sed ca-
pias illud sp bona hora & de die. **Lon.** (Si tu pgas). i. ābulas (pe-
regre). i. extra (quiescas sp denocte). i. nō expectes noctē ad capiēduz
hospitiū. & nūq; ābulas in nocte. qz q̄ ābulat in tenebris nescit q̄ va-
dat. & tu (surgas mane. sed capescas hospitium tuū de luce). i. de die.

Inq; domū rufi non accipias tibi pausam

Namq; malignandi gerit in se deniq; causam

Quādo tu vis capere hospitium nō accipias illud cui' hospes est
homo rufus. qz s; sint aliqui boni. tñ sunt illius coloris multi mali
& ideo prop' suspicionē quā possis habere caue ne ibidē hospitium ac-
cipies. **Lon.** (qz) p et. & (nō accipies tibi pausam). i. morā (in domo
rufi). i. rufos crines habentis (deniq;). i. certe ipse rufus (gerit i se). i.
secum portat (causam malignandi)

Ex apum iugulo. cerui lingua. canis ore

A magnis pedibus caueas. blefoq; lepore

Quinq; sunt a quib; nos seruare debemus. Primū est iugulus
spū. s. qm̄ apes sunt in aliq̄ loco a q̄ volumus eas remouere. & ille in-
silunt in nos mordentes nos. & morſu suo ledunt pellē nrām. adco

Liber metricus

q'cutis statim intumescit. Scdm ē lingua cerui. nam illa ē venenosa
Tercū est os rabidi canis z etiā nō rabidi qñ nos nō sumus notī.
Quartū ē ab hominibz hñtibz magnos pedes. nā tales nō sūt auda
ces. s; magistrū suum z seipos sepe opprimere dimittūt. Quintum
ē ab adulate. nam lingua adulatoris forti⁹ pungit ense Lōstrue
tu (caueas ex iugulo). i. morfu (apum) et caueas inquā a (lingua cerui)
et ab (ore canis. a magnis pedibz). i. ab homine magnos pedes habē
te (qz) p z. z a (leprore blefo). i. ab adulate

Si qua velis emere. taxabis emenda modeste

Nec magis aut minus iures. instabis honeste

Si tu velis emere aliqd tunc taxabis emēda modeste. i. precium
rōnabile ipones. z cauebis a iuramētis et piurijs q solēt fieri in istis
vēditionibz. s; honeste tu offeres p̄cium rōnabile. nō offerendo min⁹
vel magis qz tu pretēdas dare Lōstrue (Si velis emere quā) id ē
aliqua. tu (taxabis honeste emenda. nec) p et non. et nō (iures) prius
(magis aut minus) sed (instabis honeste)

Obliqua nullum debes corrodere dente

Et liuoris acu nunqz tu punge latente

Tu nunqz debes diffamare aliquē. qz si dicas aliqd malū de p̄ti
mo tuo tu poteris dicere corā talibz et tali hora q sibi veniet i maxi
mum dānū. et h̄ forsan nō dicis nisi p̄pter iuidiā. p̄pter quā i p̄ntia
alic⁹ nūqz debes dicere aliqd qd statur i dānū aut dedec⁹ alteri⁹
Lōstrue (nullū) p nō et vllū. tu nō (debes corrodere). i. vituperare
vlluz id ē aliqū dēre obliquo) id ē p̄verso. et tu (nūqz punge) aliqū
(acu latente). i. stumeliosa loquutione. liuoris) id est inuidie

Si quē precellas. semp probitatis honore

Nec iactes. quia laus propria. sordescit in ore

Si p̄pter sciam tuā. p̄pter diuitias tuas vel p̄pter aliq̄ alia bona na
ture l' fortune tu excedas aliq̄s. caue ne de h̄ vñqz re iactes. nā sicut
illi q faciūt aliqd bonū pdūt retributionē illi⁹ boni p̄t ipi⁹ iactatiā
ita res laudabilis de se iā nō ē āpli⁹ laudabilis si q̄s seipsum iactet
Lon. Si p̄cellas). i. excedas (quē). i. aliqū (ne) p nō. nō (iactes). i. nō
extollas te (sup honore. p̄bitat⁹) qz oīs laus sordescit in ore proprio.

Hospitibus letū debes ostendere vultum

Vultus em dandi duplicat tibi cultum

Si tu recipias hospites ad conuiuū vel aliter in dōmo tua aduer
te ne eis dē vl' corā eis irascaris aliq̄ modo. nā iocunda facies et hys
laris vultus hoīs dantis multiplicat honozē doni Lōstrue. tu (de

Faceti morosi

bes ostendere vultū letū hospitibꝫ tuis (enim) pro qꝫ. qꝫ (letus vultus duplicat tibi cultū). i. honorem (dandi)

Nocte dieqꝫ mane cubiturus vespere laudes

Hospitibusqꝫ tuis dum discedis dato laudes

¶ Ut nō videaris ingrātꝫ tā apud deū qꝫ apud hoīes. tu debes ad minꝫ ter i die reddere laudes dō. i. qñ surgis a somno. qñ surgis a mēsa. 2 qñ vadis ad lectū Sicut hospites tuos debes salutare bis i die. i. mane 2 nocte. 2 nunqꝫ discedre ab his nisi priꝫ eos salutaueris ne sis de nūero illoꝝ qꝫ discedūt hospite i salutato **Con. tu (cubiturꝫ)** .i. qꝫ vis ire ad lectū (dato laudes) dō (qꝫ) p et. et (die vespe 2 mane. dū pro qñ (discedis). i. recedis (dato). i. reddito (laudes hospitibꝫ tuis

Irritare canem noli dormire volentem

Nec moueas irā post tempora longa latentem

Sicut tu nō debes irritare canem volentē dormire quē times vt te mordeat. sic nō debes mouere irā tꝫ pꝫ pꝫ nā sicut dicit Latho Officiū mali hoīs est suscitare irā tꝫ pꝫ pꝫ **Construe (noli irritare canē volentē dormire. nec moueas irā latentē post longa tꝫ)**

Cōpescas cis arte. male ne praua loquatur

Ne malus irrūpat fetor latrina tegatur

Sicut ille qꝫ nō vult sentire fetorē latrinarū coopit foramē latrine ne p illud malus odor creat. ita hō volēs se custodire ab omni odio aliorū dꝫ seruare se. ne ab ore suo procedat fētū iūquū. 2 qd de seipō nolit eē loquūtū **Con. tu (cōpescas). i. refrenes (os) tuū (ne loquatur male). i. inique (praua). i. res pꝫ (latrina). i. locus fetēs (tegat). i. cooperiat (ne) pro vt 2 nō. vt (malus fetor nō irrūpat) id ē procedat**

In pprie speres fora dum petis era crumene

Fallitur ad fora spes dum burse sunt aliene

Lum volueris ire ad forū ad emendū aliquid debes tibi prouideri de pecunijs sufficientibus et nō pꝫ fidas vnqꝫ i bursa alteriꝫ. qꝫ multi i hō decepti sunt **Con. (speres). i. fiducia habeas dū petis fora in era pprie crumene) et (spes fallitur ad fora dū burse sunt aliene**

Est tibi summus honor cito soluere. solve libēter

Si mihi credis emes. vendes. viuesqꝫ decenter

Si tu debeas aliqd solve libenter 2 qnto citius poteris. nā tria bona inde tibi ceniūt. qꝫ tu emes tu vèdes 2 viues honorabiliter **Con. (soluere cito ē tibi summus honor) idcirco (solve libent) 2 (si credis tibi) tu (emes) tu (vèdes) qꝫ p 2. et tu: viues decēter: id ē. honeste**

Libër metricus

Nil super hoste tuo tua lingua minando loquatur

Hostem namq; suum munit quicumq; minatur

Si tu habes vnū inimicū nunq; debes eidem inferre minas. qz dū ipse sentit te sibi minas intulisse. ipse se munit ab oī pte q̄ posses sibi nocere. et sic quicūq; minat hosti munit hostē **Construe** (Nil) pro nō et aliquid (lingua tua) nō (loquat) aliquid (minando sup hoste tuo). i. inimico tuo (nāqz) pro qz. qz ille (munit) id est fortificat (hostē suum. quicumq; minatur) id est minas infert

Alterius nolī in messe mittere falcem

Inq; thorum caueas alienū ponere calcem

Lū quilibet teneat viuere labore proprio. tu debes cauere ne vel sumere p te labores alterius. et a maiori rōe debes cauere ne violes vxorē filiā neptē vel ancillā alteri^o hoīs. nā tales pmittit deus et in hoc mūdo et in alio puniri. quare saltē timore pene cauendū est a tali delicto. quāuis amplius timore culpe **Construe**. tu (nolī mittere falcē in messem alterius) pro et. et (caueas ponere calcē). i. pedē et ponitur ibi pars pro toto (in thorū alienū) id est in lectū alterius

Ultra q̄ vestis non extendas tua crura

Nec nimis expendas si viuere vis sine cura

Sicut ille qui est in lecto et dormit extendendo pedes suos extra vestes patit frigus. ita et ille qui plus exponit quā lucres statim ad paupertatē deducit. iō si vis cauere a frigore noctis nō extendas pedes vltra mēsurā lecti **Sic** si vis euitare paupertatem. non exponas vltra lucrū tuū. sed citra. vt sp̄ aliquid de residuo habeas **Construe** (nō expēdas tua crura). i. pedes tuos. qz ibi ponit ps pro toto (vltra qz vestis extēdatur (nec) pro et et nō. et nō (expēdas nimis. si vis viuere sine cura) id est sine sollicitudine

Qui plus expendit q̄ rez summa rependit

Non ammiratur si paupertate grauetur

Ille qui plus expendit quā lucres aut quā habeat in redditu patrimonij sui vel officij vel bñficij. nō debet ammirari si in fine alicui^o tps sit paup et inops. qz prius debebat p̄pensare quātū posset rōnabiliter et debite exponere **Con**. ille (qui exponit plus quā summa rerū) suaz (repēdit). i. fuit eidē. tal (nō ammirat si grauetur paupertate)

Si tecum comedat seruire memento minori

Par tibi. tuq; parī tribuas cultū meliori

Si tu sis in mēsa cū tuo pare inferiori vel maiori tūc nunquā de

Faceti morosi

ris pari tuo aut inferiori seruitium tuum exhibendo **Construe** me mēto seruire minori, si ipse (comedat tecum) etiam memento seruire, pari tuo. si (par) tuus comedat (tecum) et (tribuas cultum) id est bonorem (meliori) te (si comedat tecum)

Si tibi quis loquitur vultus tu cerne loquētis

Et sua verba tue secretis insere mentis

Si aliquis tecum loquatur, graciosē inspicias faciem ipsius. Nam eque bene nunquā poteris recipere verbum et intentionem ipsius loquētis tecum si faciem eius non videas sicut si oculos fixos in eius faciem habeas, et ideo in faciem docētis te intende, nam sic inspiciedo facilius quicquid ipse docet seu dicit memorie tue commendabis. **Construe** (Si quis loquitur tibi, tu cerne), i. vide (vultum loquentis, et insere), i. insere (sua verba secretis tue mentis)

Si te forte domus aliena vocauit ad escas

Donec preceperit mense loca nulla capescas

Si tu fueris inuitatus ab aliquo ad prandium vel ad cenam, quā venies ad capiendum locum in mensa, caue ne sedeas donec ipse qui inuitauit te preceperit te sedere, et sedeas sic secundum preceptum eius ubi tibi preceperit sedere: nam obedire eidem teneris de loco postquam ad vocationem suam venisti

Con. (Si domus aliena) id est aliquis extraneus. Nam ibidem ponitur cōtinēs pro contēto (vocauit te forte), i. inuitauit te a casu (ad escas) id est ad comedendum (nulla pro non et vlla, non (capescas), i. capere incipias vlla (loca mense: donec) ipse qui (te vocauit) tibi (precepit)

Si te maiori peluis famuletur aquosa

Ad manicas eius tua sit manus officiosa

Si aliquis maior te ante introitum mense vel post mensam velit ut aqua tu manus tuas laues: tibi aquam cum pelui presertim accipe eum per manicas et roga eum ut prius accipiat aquam, et licet vos ambo simul laueris de eius precepto, sit tamen ipse semper prior

Construe (Si peluis aquosa), i. instrumentum in quo tenetur aqua (famuletur), i. presertim tibi (maiori te), i. per maiorem te (tua manus officiosa), i. seruiens (ad eius manicas) scilicet ut ipse prius lauet.

Si videas opus esse cibos succurre parando

Si necesse foret mense famulabere stando

Si videas quod sit multitudo gentium in domo quā inhabitas, tu debes iuuare ad parandum prandium vel cenam, et si videas quod ob gentium multitudinem aliquis ad mensam famulatum deficiat, non sedebis, sed totus erectus stabis seruiendo alijs qui sedebunt in mensa, et hoc faci

Liber metricus

endo tu facies domino domus placitū et tibi ipsi honores **Lon.**
(succurre). i. auxiliū presta (parando cibos .si videas esse opus) id est
necesse et (famulabere) id est seruiens (stando) id est directus mense .i. in
mensa (si necesse) .i. necessitas (mouet) re

Si maior tecum comedēs potauerit. esce

Non appone manus. sed illi mantile tenesce

Si tu comedas cum aliquo maiore te et ille bibat .interim quod ipse
bibit non debes ponere manus intra discum in quo secum comedis .sed
potius eidem tenere societatem bibendo sicut ipse . nam in hoc ostenditur
urbanitas tua **Lon.** (Si maior) .i. dignior vel potentior te (come
dens tecum potauerit non appone manus esce) id est ad escam (scilicet tenesce)
id est tene. et ponitur deriuatiuum pro primitiuo (ei mantile) .i. societatem
mantilis vel mense .scilicet secum bibendo.

Si par vel maior fuerit tibi forte locutus

Donec finierit sua verba sile quasi mutus

Quando aliquis tecum loquitur siue sit maior siue minor te . tu
nunquam debes interrumpere sermonem suum : sed prius audi omnimodam
orationem suam . et postea eidem respondere poteris ad singula puncta
sue orationis **Lon.** (Si par tuus vel maior) re (fuerit locutus) tecum (sile
quasi mutus donec ipse finierit sua verba)

Raro fideiussor vel nunquam creditor esto

Multis huius enim geritur res sine molesto

Si aliquis rogauerit te ad pro eo fideiubendum . vel ut aliquis sibi
concedas pecunias . debes quantum tibi possibile fuerit hoc recusare
quod multis inde oritur magnam detrimentum : imo multi existentes amici fi
naliter fiunt inimici . quod contra dum quis concedit vel mutuat amico suo
aliquam rem : repetendo talis efficitur inimicus : et sic nisi sit specialis
vel singularis amicus caueas te de homini fideiussione vel mutuo
Lon. (nunquam) pro non et unquam : non (esto) unquam (creditor vel fideiussor) quod
si feceris hoc fiat (raro . enim) pro quod (res huius geritur multis) . i. apud
multos (sine molesto) . i. malo

Hec fugias fastum . talos . lupamque . tabernam

Si decus et vitam tibi queris habere supernam

Ad habendam vitam eternam pro qua finaliter ordinatus es . quatuor
sunt fugienda . scilicet superbia vite . quod consistit in habitibus seu indumentis . in super
ba et elata locutione . in presumendo valere plus quam alij et alijs speciebus
superbie **Secundo** orare fugere ludum . nam per ludum multi diuites efficiunt pau
peres **Tercio** fuge meretrices . nam illa se sequentes se finaliter deserit

Faceti morosi

destructos et inopes. Quarto fuge tabernam siue nimitiam assiduitatem in iuuuiss. quibus postpositis vnusquisque facilius honorem mundi obrinere poterit. et deinde vitam sempiternam. **L**ostrue (si quis bene decus). i. honorem. et vitam supernam. fugias hec scilicet (fastus). i. superbiam (talos). i. ludos (lupa) id est meretricem (et) pro et (tabernam). i. iuuuia

Si bene vis orare deum thalamum tibi claude

At illi qui cuncta videt tacita prece plaude

Si tu vis facere aliquam deuotam orationem non facias eam cundo per vicos aut deambulando per cameram. sed vade ad ecclesiam que est locus propicius ad orandum. et si tu non habes spacium eundi ad ecclesiam intra cameram tuam secretam. et clauso ostio flexis genibus poteris facere deuotas orationes. **L**ostrue (Si tu vis bene orare deum. claude tibi thalamum) id est cameram tuam secretam (et plaude illi) id est laudes da illi (prece tacita. qui videt cuncta). i. omnia.

Si quis descendat ab equo. vel equum graue scandat

Te presente. sibi manus auxilium tibi pandat

tua

Si in presencia tua aliquis descendat ab equo vel ascendat super equum et ipse indigeat iuuamine. scilicet propter senectutem aut aliter. tu debes eum iuuare ad ascendendum vel descendendum. nam in hoc tua omnidiffructuosa. **L**ostrue (Si quis descendat ab equo vel scandat). i. ascendat: (graue) id est grauius (equum. manus tua pandat) id est inpendat eidez (auxilium). i. iuuame (sibi. te presente) id est quando cunqz hoc fiat in tua presentia

Des tacite. que das pro christi nomine si vis

Exemplum dandi spectando potes dare cuiuis

Si vis dare aliquid amore christi facias illud tam secretae quantum potes. nam dicitur in euangelio. **L**uz facis elemosinam nesciat dextera quid faciat sinistra. sed si vis alijs dare bonum exemplum potes dare omnibus. scilicet manifeste petentibus pro nomine christi. **L**ostrue tu (des tacite) id est occulte. illa (quod) pro et tu (das pro christi nomine si vis) tu potes dare cuiuis exemplum dandi spectando

Rem de qua loqueris digito monstrare caueo

Nec dum sermo fit ouibus ad ouile videto

Si tu loquaris alicui de homine aliquo. aut de aliqua alia re. caue ne ostendas siue demostres rem de qua loquaris cum digito. nam ille modus turpis est. Et similiter si tu facias aliquem sermonem de aliqua re: puta de luxuria vel homini. caueas ne tunc respicias oculis tuis homines luxuriosos. et sic de alijs delictis. Unde in textu per oues debemus intelligere populum audientes. et per ouile. homo de quo loquitur.

Liber metricus

Lōstrue (caueto mōstrare digito tuo rē de qua loquaris. nec) pro nō et. z nō (dū) pro quāmo fit sup ouib) nō (videro) id ē respicies (ouile) id est illum de quo loqueris

Inconstās animus. oculus. vagus. instabilis pes
Hec sunt signa vici de quo mihi nulla boni spes

Si tu velis agnoscere homines in quibus nullo mō est pfidendū debes notare ista tria signa. nā quādocūq; vidēbis hoīem incōstantem in aīo suo nō speres in eo. nā si in reb) suis proprijs est incōstās quō in tuis aspiciet. etiā nec pfidas in eū q; dū loquit vob) vagat hīc inde oculis suis. Et si pro tercio tu videas hoīem nō trahentē morā p̄tinuā alicubi. sed hodie in vno loco est z eras in alio: nō pfidas in eo: nec in aliquo istoꝝ p̄dictoꝝ triū signoꝝ Lon. (hec tria signa vici) id ē (hoīs) (sūt) in illo (in quo nulla) pro nō z vlla (spes boni) nō ē (mihi) sc; (timus incōstās: oculus vagus) id est huc et illuc respiciens. et (pes instabilis)

Quācito descendēs ab equo calcar te mouendū

Est de calce tuo tibi donec iter sit agendum

Si tu descendis ab eq; debes imēdiatē remouere a pede tuo calcaria: nā illa p̄nt tibi nocere ad itinerādū: z nō p̄us illa calcaria ponas ī pedib) tuis donec vel alicubi p̄gere Lon. (quācito). i. imēdiatē q; tu descēdis (ab equo. calcar ē remouēdū). i. d̄ponēdū (de calce tuo) .i. de pedib) tuis (donec) id ē quousq; iter sit agendū tibi

Extrahē si nimis est cuiuslibet ocrea stricta

Si te maior sit. sint cetera sumpta relicta

Si tu sis in cāpis extra patriā vel in aliquo hospitiō cū hoīe potentiore vel digniore te qui habeat ocreas in pedib) quas vult remouere. tu debes eundē iuuare extrahēdo sibi ocreas. sed si sit minor te: nō es obligatus ad hoc: nihilominus si feceris: illd̄ in te hūilitatis signum erit Lon. (si ocrea) id ē pedis calciamētū (est stricta) id ē angusta (nimis cuiuslibet) id est a quocūq; (extrahē) id est a pedibus remoue: z maxime si ille (sit maior) te: z extrahē in quā (cetera sumpta relicta) id est omī negotio postposito

Pilea vel quicquid geris in capitis regione

Si magno loqueris q; dei seruis. cito pone

Si tu sis in ecclesia z seruias sacerdoti missam celebranti v' al's. aut si tu loquaris magno homini. sc; ī potentia dignitate vel sciētia p̄stituto. tu debes talib) famulari capite discooperto. nisi tibi singl̄iter p̄ceperint q; aliter facias. aut patrie modus sit in alio vsu

Faceti morosi

Lōstrue (Si tu loqueris magno homini) qz p et (si tu seruis deo, pone). i. depone. simplex ponitur pro composito (cito pilea). i. pileum (vel q̄cquid tu geris regione capitis). i. sup caput

Dum comedis manus incedat mense tua soli

Aut caput aut aliud mēbrum tibi scalpere noli

Quando es in mensa nunq̄z debes tenere supra mensam brachia: s̄z soluz manus. z nunq̄z debes scalpere tibi caput aut aliud mēbrū: quia hoc est inhonestū. **Lon.** (dū) p q̄n (comedis tua man^o incedat soli mense. noli scalpere tibi caput aut aliud mēbrū)

In potum sufflare tuum nolito cibumq̄z

Ne sputo maculare tuo videaris vtrumq̄z

Si fueris in coquina vbi coquūtur cibaria z videas q̄ p nimiam bulitionē seruēt vsq̄z ad effusionē nō debes ad h̄ phibēdū sufflare in tra ollā. vel si offa aut esca tua sit nimis calida. vel pot^o nimis calid^o nō dēs refrigerare sufflādo. qz flat^o hoīs cuiuscūq̄z videtur rē maculare quā s̄z anhelitu suo refrigerare petit. **Lōstrue** (nolito sufflare i potū tuū: qz) p z i (cibū tuū. ne videaris maculare vtrūq̄z sputo tuo)

Pocula si sumas tu mergas labra modeste

Qui prope fert nasum non potum sumit honeste

Si tu accipias sorbibile quod ē in offa tua sorbendo illud p̄pter ce rebri purgationem. videas vt illud fiat honeste. s̄z nō intingēdo nasum intra sorbibile tue offe aut similis rei. nā illud foret inhonestum

Lōstrue (si tu sumas). i. accipias (pocula). i. sorbibile tue offe (tu intingas) tua (labia honeste) ille (qui fert). i. portat (nasum prope) talis (nō sumit honeste)

Non extollaris si fors tibi prospera cedit

Nam deus ingrato cito tollit munera que dat

Si ex bona fortuna deus p̄cesserit tibi bona tpalia. caueas ne eleues te ipsum p̄pterea. nā sicut de^o te fortune dedit ad tibi bona tribuendum. ita dabit te ad aduersa p̄p̄sando s̄m merita z delicta tua qz potest plus remouere a te in vno anno: q̄z dederat tibi prius in sex vel in decem annis. caueas ergo te ab hmōi exaltatione. **Lon.** Tu (nō. extollaris). i. p supbiam eleueris (si fors). i. fortuna (prospera. ces) dat. i. locum tibi dei (nam) pro quia (deus tollit) id est remouet (cito munera que) ipse dat homini (ingrato)

Quicquid egas hosti nunq̄z tua dāna loquaris

Neq̄z tua nunq̄z de paupertate queraris

Libet metricus

Si tu habeas inimicū caueas ne loquaris in presentia sua de tuis dānis. nā sic redderes eū letū. nec etiā p̄queras de tua paup̄tate. qz h̄ dilatādo redderet creditores tuos ad te molestādū solīcitos Lon. (nunq̄) p̄ nō z vnq̄. nō (loquaris). i. nō dices vnq̄ (tua dāna hosti). i. inimico tuo (quicquid) id ē quācuq̄ rem (agas). i. facies (neq̄) pro z nō. z nō (gratis). i. cōqueraris vnq̄ (de paup̄tate tua cuiq̄). i. alicui
Nec trīstare nimis si sors aduersa tibi sit

Nam deus hos temptat quos diligit et sese visit

Si fortuna sit tibi p̄traria. scz in p̄ditione bonoz tuoz. vel in mor te pentū. aut in infirmitate corporis pp̄rij. nō p̄pter hoc debes nimis trīstari. qz h̄ forsitan deus facit ad delendū peccata tua. et de h̄ scrip̄tum est in psalmo Circa tua et baculus tuus ipsa me p̄solata sunt Lon. (Si sors) id est fortuna (sit tibi aduersa). i. p̄traria (nec trīstare) id est trīsticiā recipias nimis (nam). p̄ quia (deus temptat hos quos diligit) z ipse deus (visit) id est cito videt eos

In te si domina dominusve tuus moueatur

Dum cadit ira nihil in eo tua lingua loquatur

Si tu habeas dñm vel dñam vel alter eoz irascendo tecum loquaf caue ne respōdeas eidē rude. sed expecta donec animus sit pacificat⁹ z tunc graciosē excusas te. qz tunc ip̄e meli⁹ te intelliget. vt Latio dicit. Impedit ira animum ne possit cernere verum Lon. (si dñs tu⁹. ve) pro vel (dñs) ua (moueatur in te: tua lingua. nihil) p̄ nō z aliqd. nō (loquaf) aliqd (in eo. dum). i. q̄z diu (ira cadit) id est irascitur

Nuncia si tuleris coram magnate. fer eque

Iussa loquens tacite breuiter docte lepideqz

Si sis nunci⁹ alic⁹ in aliq̄ re. maxie corā magnate. i. corā p̄cipe vel ep̄o tu debes fuare in faciendo s̄monem tuū quinqz cōditiones Prima ē qz nihil aliud dicas nisi simpliciter verū. Secda ē qz tu loq̄ris sine grādi murmure Tertia ē qz loq̄ris p̄p̄diose z breuif. Quar. ē qz loq̄ris prudēter z sapiēter. Et q̄nta ē qz loq̄ris ornate. Et si tu loquaris p̄ aliq̄b; noli s̄monē vltra dilatare q̄z tibi ē traditū ad dicen dū. z si aliqd̄ q̄rat a te debes caute z grōse respondere Lon. (Si tu tuleris nūcia corā magnate. loqueris tacite. breuiter. docte. i. prudēter (qz) pro z (lepide). i. ornate (fer). i. proferas (eque) id est equaliter (iussa) id est p̄cepta.

Si tibi quis dederit gratis bona sumito grate

Et data cum dante laudentur plenius a te

Fceti morosi

Si aliquis dederit tibi aliqd donū qd nō meruisti ab eo gratanter accipias: z licet illud pui sit valoris. debes nihilomin⁹ rātū laudare ac si magni p̄cij esset. z nō solū ipm donū. vez etiā ipm donantē. z h̄ fm beniuolentiā donantis Lon. (si q̄s dederit tibi gratis) i. p̄ nihilo (bona) supple aliqua (sumito grate). i. gratanter (z dara) id ē res q̄ dant (laudēt plenius). i. p̄fecti⁹ a te cū dāte) id ē cū illo q̄ donat

Si cupias iustū vel honestū noscere vere

Intra tecta sui debes utrūq; videre

Si desideres cognoscere vnū hoīem iustū vel honestum fm rei veritate: nō poteris hoc perscrutari in loco publico: qz multi simulāt se corā hoīb; ostendendo faciē bonā ab extra q̄uis sunt mali ab intra Sed poteris cognoscere vitā eoz eē honestā vel nō si cū eis modicū in domib; eoz p̄uerferis Lōstrue (Si tu cupias) id ē optes (noscere) id ē cognoscere (vere) id ē veracit̄ hoīez (iustū vl' honestū) tu (debes videre utrūq; infra tecta sui) id est sue habitatiōis

**Sit tua munda domus z in ipsa quicquid habetur
Dens. manus. os. oculus. nares tibi mane lauctur**

Si vis honeste viuere cum familia tua debes esse mūdus z honestus in factis tuis z in dictis. z dom⁹ tua debet esse mūda in conuersatiōe. z res tue q̄ in domo sunt debēt eē mūde Et si vis in sanitate viuere laues q̄tidie dētes tuos. manus tuas. os tuū. zc; nā talia multū p̄ferūt ad sanitatē cor̄poris h̄ndā Lon. (dom⁹ tua sit mūda et qcqd). i. q̄cūq; res (habet). i. trinef (i ipa: Dēs). i. dētes tui (man⁹) tu (os). uū (ocul⁹) tu⁹ (z nares) tue singul (lauentur) diebus

Noli culpate dapes quas sumere speras

Si quis preponat coram te nil sibi querat

Si fueris iuratus in aliqua domo: z cibaria corā te p̄posita nō sint tibi p̄uenientia. nō tñ p̄ hoc debes aliquē culpate. s; habebas patientiā Et nō debes vnq; petere in domo extranea illud qd nescis an hoc sit in tali domo vel nō: caueas etiā ne hospite tuum in aliquo damnes: qz hoc facere yiciosum est Lōstrue tu (noli culpate) id est increpare (dapes. quas speras sumere: id ē comedere: si quis: id est aliquis: preponat coram te. nil: pro non z aliquid. non: querat: aliquid: sibi: id est ab eo

Rumores fugias tu nuncius esse sinistri

Nec sine te cupias tu nomen habere magistri

Liber metricus

Caueas ne vnq̄ sis nouus inuentor rumor: z ne sis nunci⁹ male rei: z caueas ne accipias nomen alicuius dignitatis vel officij sine re. nā h̄ potius foret tibi dedecus q̄ honor. **Lōstruc** (tu fugias ruz mores) id ē nouitates z iuocationes. z caueas (esse nuncius sinistri) id ē alicuius mali (nec) p̄non et z (non finas) id est permittas te (habe re nomen magistri sine re)

A quocūq; viro missus quicūq; tibi sit

Docte sustineas. quodcūq; malum tibi dicit

Si aliquis dominus cui tu seruis dirigat te ad alium dominū vt tu nuncies eidem aliquid qd̄ eidem displiceat. z q̄uis talis dos minus insurget p̄tra te per verba iniuriosa. non debes multum curare sed fideliter negocium domini facias. graciose tñ sp̄ te habendo in negotio tuo **Lon.** (quicūq; missus sit a q̄cūq; viro. sustineas tibi docte quodcūq; malum alius tibi dicit)

Noli maiore te castigare sup̄ re

De qua si vellet posset tibi dāna referre

Tu nō debes castigare maiorem te super re pro q̄ posset tibi iſerre dānum. nā p̄tius q̄ aliquem corrigere velis. respicere debes an illud facere teneat̄ ex officio vel ex frateruali charitate. z etiā an ip̄e meli orat̄ ex tua correctōe aut nō: qz si times ip̄i⁹ peioratiōez p̄mittas eū in suo eē **Lon.** (Noli castigare). i. corrigere (maiore te) sup̄ re. i. de re de q̄ ille quē tu castigas (posset inferre tibi dāna si vellet)

Non intromittas te. de qua re nihil ad te

Pertinet. ne stultū vel neq; quisq; probet te

Si videas aliquod maluz fieri qd̄ nō spectat sub tua correctōe nō intromittas te de illa re. p̄cipue si nihil boni facere speras. quia si intromittas te de rebz alienis. ab hoibz statim iudicaberis stult⁹ v̄l inspiens **Lon.** (Non intromittas te). i. interponas (de re de q̄ nihil ad te pertinet. ne) p̄ z et non. vt quisq;). i. quilibet (probet te stultuz) id est fatuum (vel neq;) id ē peruersum

Pro modico tibi non est offendendus amicus

Nullus amicitie rem perdit ni sit iniquus

Si habueris amicum quē diligis z a q̄ diligeris. caueas ne saltē pro re parua eidem facias displicitum. quia amicitia inter duos homines radicata. nunq̄ nisi ab iniquo dissoluitur. z ideo ne iniquus videaris nunq̄ per te dissoluatur amicitia. **Lon.** (amicus non est offendendus tibi) id ē a te (pro modico) quia (nullus nisi iniquus) id est malus (perdit rem) id ē possessionem (amicitie)

Faceti morosi

Filia si tibi sit cui uernat nubilis etas

Claustri siue viri properes huic iungere metas

Si habeas filiã sorozem vel neptem que sit etatis sufficiẽtis ad habendũ maritũ aut ad ingrediendũ monasteriũ aliquod. quãto citius poteris tradas eã matrimonio. aut in monasteriũ intrudas. naz lōga mora talium rez multis obest. nulli autem pdest. et cum hoc f uabis honozem suũ cuz tuo **Con.** (si filia sit tibi. cui uernat). i. flos ret (nubilis etas). i. matrimonialis (properes). i. festines (iungere huic metas claustru siue viri) id est mariti

Raro breues humiles uidi. rufosq; fideles

Albos audaces. minor longos sapientes

¶ Sunt aliqui homines quibus insunt aliqua indiciã probitatis. aut malicie Primo hoies parue stature sunt communiter magnanimi. ⁊ ideo sunt supbi siue clari in animo suo Secdo hoies rufi rufi niter sunt cauti ⁊ maliciosi Tercio homines albi sunt raro audaces sed frequent timidi. Quarto hoies magne stature raro sũt sapiẽtes

Cōstrue (vidi raro). i. tarde (breues) hoies (humiles) esse (q;) pro ⁊ et uidi raro (rufos) hoies (fideles) ⁊ uidi raro (albos audaces) et (minor longos) esse (sapientes)

Sedulus in studio puer in templo pius esto

Pacificè redeas per uicos atq; plateas

¶ Hic dicit q; puer in scholus debet esse sedulus. i. assiduus in studio ⁊ in ecclesia non debet dicere multa uerba uana. sed semp deus laudare audiendo diuinum officium et dicendo horas suas. iuxta illud **Domus mea domus orationis uocabit.** Et transeundo p uicos debet esse pacificus non murmurando nec rixando. nec huc vel illuc aspiciendo. sed directe eundo uiam suam nullam faciet moraz in loco publico **Cōstrue** o (puer). i. o iuuenis tu (esto sedulus). i. cōtinuus (in studio) tuo. ⁊ o puer esto (pius) id est benignus (in tẽplo). i. in eccia. ⁊ (redeas p uicos atq; p plateas pacificè) id est morose.

¶ **Explicit liber morosi Faceti cum notabili glosa Impressus Dauentrie p me Iacobum de Breda. Anno. rcij. Sexta Aprilis.**

